

Képvességekkel jár szóval azaz tudnunk meggyőződik a könyvnek
 címét, jelentőségét és azt, hogy mily módon értékelhetjük ennek az íte-
 lentartalmú könyvnek az előadását a magunk számára. A könyvnek a címe: BIRÁK.
 Ezt jelenti a héber szó magyarul, csodálóra néve pedig keresztké ki-
 gyanú, 19-1-t itt találunk valami utalást erre az állásra vonatkozólag.
 Aztjuk innen, hogy isten parancsa az, hogy a zsidók bírákat állítsanak
 városenként, kapunkent, sőt kapunkent, sőt a kapu rendezésért egy hatal-
 mos, amelyet építtet volt és olyanféle szerepet töltött be, mint nálunk a
 falu, vagy a városbírája. Kapunkent hítek a város vénei; nép vénei itt Bi-
 rák, azaz, hogy a városnak, a községnek az ügyeit intézzék, ide jötték per-
 renk egy-egyket ítéletet, döntést kérni. Az istennek az volt az akaratja, hogy
 minden városban kapunkent bírák álljanak a nép felett és a nép ügyeibe
 minden dolgait megítéljék. Mészes is végzete azt, azaz az Ipa azt nem tudnánk
 in, hogy választson belőn vánt, azok segítőknek néki és csak az keriljen
 elő, amit a hetven von elintézi nem tud. Istennek tehát akaratja volt, hogy
 vánt, bírák álljanak a nép előtt. Azt nem rendelkezte sehoh, hogy királyt vá-
 lasztassanak maguknak. A király Jéhova volt. A edta tudtal akaratát a pusztá-
 ban, a tűzcszloppal, nappal felhőcszloppal, amely felmunkkelésével, vagy
 megállapításával kifejezte az isten akaratát a figyelmébe állt, ahova bejött.
 Tovább kifejezte isten a maga akaratát a figyelmébe állt, ahova bejött.
 Mészes, hogy találkozzék az Urakkalvalóval. Az isten a maga törvényét, tanít-
 tást adta a népnek. A téra tanítást jelent és nem törvényt. Itt adta
 tudtal az isten a népnek akaratát, királyt nem rendelt a népnek. Az mikor
 később a nép megkivánsa a királyi állást és királyt választott, akkor egy-
 val Izrael életében nagy hanyatlás kezdődött el. Avid alatt az az megér-
 sődött és Salomon nagy boldogsággal kezdte meg isten, de már az ő ide-
 jében elszállott a királyok őrské és utána folyton lejjebb és lejjebb
 szállt. Mikor Izrael a görög földi csaberekhez kötötte, akkor a pusztulás-
 nek az utján indult el. A maguna is így vagyunk ezzel, kedves testvéreim.
 Mindnyájkunknak királyra kellene, hogy legyen a láthatatlan isten, a mi Ur-
 ránk Jézus Krisztus, aki él, trónon ül, uralkodik és vezetni akar bennünket.
 De mi inkább embert vezetünk el választunk magunknak, csaberekre hallgatunk,
 mert az könnyebbebb dolog, hogy emberek dirigálnak nekünk, mint hogy Kris-
 tusvel isten tanítást kapjunk és vezessen bennünket. A mit Izrael élte-
 be, hogy emberek vezetnek, mindnyájan beleesünk. Az a korunk, amikor Izrael
 felett nem voltak még királyok, hanem csak bírák, akiket isten földi ide-
 re maga tetszett és küldött Izraelbe, az az ide csodálatos, isteni szabá-
 ditások ideje volt. Mindténkéseknek az ideje is, mert az isten megteremt
 a nép hitlenségét, a bálványozást, de csodálatos isteni szabáditásoknak az
 ideje is. A csodálatos isteni szabáditások megírultak az előgyttak a
 királyok miatt. Így vagyunk mi is ezzel kedves testvéreim, hogy ha istent
 választjuk vezetőnké, de figyelünk, rabiznak életünk vezetőjét nemcsak
 földeni csodálatos, hanem a sz szivünk, akaratunk, akkor csodálatos vezető-
 tét, csodálatos szabáditást élünk meg. Az azonban nem istenre figyelünk,
 hanem emberekre, akkor ezek az isteni szabáditások elmaradnak az életünk-
 bel. Akkor vannak esetleg szép bibliai ének, énekek, alkalmak, amikor isten
 dőjét hallom, tanulom, az mind lehetséges, de isteni szabáditás nincs az
 életünkben. Ha valaki isten csodálat meg akarja élni, akkor annak istent
 a királyává kell választani, úgyhogy isten vezet közevvel, nem
 emberekem keresztül. Az lehetséges, isten megígéri, hogy akik istent
 azokat isten szelleme vezet; ott az isten igérete a Bibliában, ebbe be-
 lekapaszkodhatunk. Mint Savonarola idejében Firenzeben elhatározták, hogy
 a királyok Jézus lesz, az is választás az királyunknak. A bírák tehát
 szólnak egy olyan körzetben uralkodtak, amikor király nem volt. A bi-
 rákat nem a nép választotta, hanem isten szemelte ki. Istent, isten támasz-
 totta őket, bizta meg feladattal és mindig olyankor választotta ki, amikor
 erre valami különös szükség volt. Mindténkések tűzcszloppal választotta ki és
 erre valami különös szükség volt. Mindténkések tűzcszloppal választotta ki és
 erre valami különös szükség volt. Mindténkések tűzcszloppal választotta ki és
 erre valami különös szükség volt. Mindténkések tűzcszloppal választotta ki és

mentett valakit, aki az Isten, a házat be tulta tiltani és aki ott
állt a részen, amit az ellenes fenyvétel. Izzak legdicsebb korának
a legjelentéktelenebb könyve, olyan jelentéktelenség korának
meg, míg olvassuk, pedig éppen ezekről az isteni szabványokról
a tartalmát is tulajdonképpen. Nos tehát ezt jk a főszerkesztés
meg, most elbonyolított. A bírák könyve a könyvek a család,
átmegyünk a könyv, látni fogjuk, hogy milyen társadalmi foglalkozás
a bírák könyve. Azt az állítást, hogy a könyvet talán még ma is
vagy könyvtáradékából állították össze később, nem szükséges könyvtári
nyomok. Szentírás könyvei az isten szellemének a szülteit. Uppen ezért
lehet megtalálni. De így alkalmunk ezek az emberek felállítására, nem
létszámra, ahogy vannak. A könyvek felosztását majd olvassuk a könyv
létszámát és látni fogjuk, hogy milyen tárgyakat foglalkozik a könyv
könyve. A bírák korának elvált fel és ezzel megmondottam azt a bírák
könyv, amely Józsuétól Dávid királyig terjed. Ez a 1,200-tól Ar. o. l,000-
ig. És egészen 200 esztendőig élte. Hogy amíg az a könyvet hogyan
kell a magunk számára értékelni, az mindenesetre egy nem minden te-
sződés volt az őstentamentumi történeti könyveknek szakszaga van. De
szintetikusul megvárunk, allegorizálni, allegorizálni a történetek között
mentumi szemlének, vagy foglalkozni. Mindegyik valami új szem-
nézetet igen régi. Ugyanakkor már a zsidóknak nagy része az alexandria
résztlen tanítók között az ókorban az alexandria iskolában gyarultak
és a tanítás, különben Alexandriai Kelemen, aki könyvet is írt. Az az
iskola azonban bizonyos szemléletű volt, az isteni értelmét. Az isteni
értelme a könyvek. És a legfőbb értékeltek a szellemi, vagyis az
allegorikus nagy részét. De éppen itt jutottak nagy tévedésbe bele,
mert minden történet egy fontos, ahogy megtörtént. Egy kell minden törté-
netet megismernünk, ahogy az végbe ment. Ha azt ne meggyünk, ha meg-
nek és köptelenszere ne jusson. Amikor az allegorizáltak, az allegorikus
magyarításnak ajtót nyitunk, akkor tulajdonképpen az emberi képzetet
felhasználjuk és sokszor egészen vadul működik az emberi képzetet és
mindent belmagyaráznak a biblia, amit az ember csak akar. Értelme, hogy
ezt meg azt jelenti és ki ellenfelet. Uppen ezért az a felfogás, hogy az
allegorikus nagy részét a legfontosabb és a történeti a legkevésbé, a
gőszkedés ellen felfogás. Azt a biblia történeti értelme igen fontos.
Isten kincseit helyezte el a szent történetben. Az is biztos, hogy e-
zeknek a történeteknek van lelki vonatkozása is, amit meg kell talál-
nunk, le kell vonnunk a magunk számára. Az is biztos, hogy szellemi ér-
telme is van. De ezt megtalálni, csak egészen fegyelmezett és isten szem-
lélettel vezetett értelme tudja. Mert nem lehet akármilyen belmagyarázni
az allegoria utján a Szentírás történeteibe. Ennek is van korlátja, vezér-
fonala, allenszere. A dolog így áll tulajdonképpen: minden, ami a földön
történik, valami csodálatos égi folyamatnak a tükrében. Minden, ami ebben a
világban végbement, valamikor ott élt az örökkévaló Istennek a lelkében
és az isten minden elrendezett ott élt az örökkévaló Istennek a lelkében
és az akaratát szolgálja. A történelmi tehát ke- szülvényul az isten akaratát,
egy csodálatos cél, amely lelkét minden vezet az isten. Nos, a szellemi,
vagy allegorikus nagy részét az a cél, hogy kibontsa a történetből.
De ha azt az isteni célt megtaláljuk, akkor az a cél, amelyért isten ez-
eket a dolgokat történeti hagyta, az az isteni cél, amely meg az allegorikus
vagy szellemi nagy részét az istent a mi számunkra. Ahhoz tehát, hogy
valaki az allegorikus nagy részét alkalmassá tudja az őstentamentumi
történetekre, ahhoz az szakszaga, hogy tisztában legyen az isteni céllal,

sabertől a legteljesebbé, hanem akinek büntetés a legérettebb, az, aki
 Istennek szelíd, az az, akit Isten kiválasztott magának. Ért mondia
 Isten: Jaha menjen fel és ő szonni kész volt azt az Isteni parancsot
 teljesíteni. Azt mondta azonban a melléte lakó Simeon törzseknek: "E-
 rre világszámot ad Jákób áldása. 1. Mózes 49. 7. Ahol sorra van
 a testvérek és mindegyiknek a sorát kijelölte. Simeon és Lévi erő-
 sítosok voltak. Ért az akheneket legyervek lecsiszolták.
 erősnak Istennek a munkáját nem végezték. Az az Isten büntetés, amikor
 igazat. Elosztom skat Izraelben. De el jesszett azt igen, mert Lévi nem
 ta Isten egész Izraelben. Nem élhette a maga törzsi teres. Simeon
 a sorsa bányának, Simeonnak. Simeon nem kapott: Kélon terület, hanem
 hozzászármadt. Jeddhoz és annak lett a kiadásítója. Jaha mellett élt
 tett törzset előléta a többi törzsek közül és Simeonra, azt a megve-
 garadtak, az Isten felcsalta. Többet, akit Isten a többiek alul-
 Ja, akit Isten elvetett a bün miatt, felal és megér. De tehát Simeon
 Jeddával együtt indul egy győzelemes hadviselésre. Az amikor Jeddának
 gitett az ellenadót legyekni, Jaha is elment segíteni Simeonnak és
 a hadjárat in győzelemen volt. Jansak gyenge, megingott kereszténynek
 és hozzászármagoknak szállárdan álló keresztényeknek és ezzel kifejezik
 elhatározás erős bennük, hogy Isten akárok lenni. Hozzászármagok egy
 skat. Az ingadozó testvér Isten megáldhatja, ha Isten mellé akar állni.
 Az a Simeon története.

Megindulnak és az első bölcsései tér Bézek nevű város, amely Jeruszá-
 lemnel kb. egy félkörben fekszik a tenger felé, azon a részén az ország-
 gyarázsa. Palestina földrajzának azt a részét, amelyre szükség van.
 Mindenki előtt ott marad valamennyire. Palestina a térképe és emlé-
 keznek arra, hogy a-saszina, mint egy hosszú, keskeny ország a Földközi
 tengernek a keleti partján vonul végig, ameddig az ország nyugati
 határát képezi a Földközi tenger. A Földközi tengernek a vonalvonal ma-
 jelen párhuzamosan fut a Jordán és telefut a Holt tengerbe, hogy a Holt
 tengeren megint mely völgyeken menjen át tovább a tenger felé.
 között a két határ között, a Földközi tenger és a Jordán folyó között
 terül el Palestina a része, amely minket érdekel. A Jordánon túl
 két és fél törze volt, Gád, Manassé egy része és Ruben területénél
 törzsek. Ezek a történelomból meglehetősen kiestek és az szent történet
 alig foglalkozik velük. Az a rész, amely a Jordán és a nagy tenger között
 volt három tartományra osztott Jézus korában, Galilea, Samaria és Júde-
 a. Ezer évvel korábban vagyunk Jézus idejénél. De földrajzilag megáll az
 a felosztás. Amilyen kedves Galilea, olyan kopár Júde, Samaria pedig át-
 menet a kettő között. Az ország déli részét kell szemlélünk. Itt a déli
 részén, a keleti oldalon van a 400 méterrel a tenger szintjén fekvő
 Holt tenger és mellette meredek lankát emelkedik fel egy hosszú fenn-
 síkot alkotó fennsík, a Júde hegysége. Amilyen meredek ez a hegység a
 Holt tenger és a Jordán folyó felé, éppen olyan lejtősen megy le a
 Földközi tenger felé. Nem is kell olyan sokat megemlíteni, mert 400
 méterrel kevesebb a lefelé vezető lejtés magassága. Ha már pont a Hé-
 Földközi tengerrel Júde hegysége felé közelre érkeztünk, kell megál-
 litanunk. Az első kérdés egy nagy síkság és a tenger felé. Hínd, honok-
 dontok vannak és elszárják a sima tengerpartot. Ugy, hogy Palestina part-
 je nem alkalmas arra, hogy kialakuljon a hajózás. A mellett a keskeny
 síkság mellett emelkedik egy dombszög és felcsúszkodik a Júde hegy-
 ségnek 7-3-300 métermagban álló fennsíkja, amely Bethlehémtől délre
 van, Hebronon alul. Júde azt a hegységet szálta meg, a hegy tetejét.
 A legteresebb részét, ahol legtöbbet kellett dolgozni. Már ott
 talált régi időkben ciszternákat, a hegy szelén falakat, amelyek terra-

azokat alkották. Ez országok alkalmával elraktározott vízzel nagy tudta
 szentem a természetek területet és új tudta városainak lakata, természet
 szent területét. Itt azelőtt le Juda történetének érdekében és sokszor az új
 beakadok sok-sok jelölése. Innen indul el most Juda és leereszkedik nyu-
 gat felé. A megmaradt emlékek, tehát nem az első, hanem az új városok, mely
 városok a megmaradt emlékek, megmaradták azokat, mely a nagyok és a
 város volt. Itt lakott egy nagy király, Adonibézek. Gondozta a földet, ha-
 talos erős király volt, hogy legyen, mert hetven királyt fejedelmek, ha-
 és erős kegyetlenséggel úgy tartotta őket az asztal alatt és abból ott
 az új lehallott. A gonosz király megcsufolta őket és levezette kezükre és
 lábaikra az első ujjakat; tehát azt az újat, amely az első kezükre és
 lábukra fogták a másik ujjong, amely új nélkül a kéz nem használható.
 az így eszettek az ujjkukkal kellett a lehallott ételmaradékok megfogni és
 megjutkhoz vinni, ezeknek a megmaradt királyoknak. Aki ilyen aljas sorost
 késett azoknak, az maga is aljas ember kell, hogy legyen. Ennek az Adoni-
 bézeknek a jelése mutatja, hogy milyen népek voltak itt és ezeken nem
 volt semmi megítélni és könyörölni való már. Juda, aki értesült Adonibézek
 városán, megéri a nép ellenállását, a király azonban elrejtőzik. Ennek
 és végre megtámadják magában a városban. Biztosan álrúhában bujkált ott.
 Adonibézeket megölték és isten büntetése utólrá a bujkált ott.
 új jelszó hogy a csellek voltak, úgy eszettek vele is. Istent úgy fizették az
 új, mint a madaraknak, akkor a csellek az isten újat, mert azt mondta,
 hogy ahogy én tettem, úgy fizettek nekem az isten. Nyugodtak tehát nekem a
 föld, hogy ha vannak emberek, akik a többiekre mintek és megakadályozták
 őket, hogy éljenek, aztán fogják azt, amit csináltak. Nyugodtak tehát nekem a
 föld, hogy ha egyedre gonosz, erőszakos emberek uralnak alatt tartják is
 a népekét és embereket, az örökösök isten órája egyszer elrejtőzik és
 a népeknek a csellek, ugyanazt kell elszervezniük. Adonibézeket el-
 vitték Jeruzsálembe, Juda elfoglalta Jeruzsálemet is, amely akkor tulaj-
 donképpen a Sálom nevet viselte. Itt egy népfaj lakik, amelyet jebusiták
 néveznek. Elfojtották és felégették. Két halomból áll, azt mondták
 négyből, de így oriditott. Két völgy nagy rajta keresztül, egy nyugatról
 kelet felé, és nem olyan nagy és egy keletre nyugat felé. Azt a völgyt
 is, meg a másikat is már behordta a sok épületen, úgyhogy a teretnek
 az eredeti rajzát nem igen lehet felismerni. De csakról délre egy erő-
 sebb völgy ment keresztül, Áropoon. Ez osztja két részre Jeruzsálemet.
 A két rész közül a nyugati a nagyobb, a keleti az alsónyebb. De a keleti
 nagy, amelyen Jeruzsálem egy része lakott, meredek falakon, egy bevehet-
 etlen várnak, erőnek alkalmas volt. És így az az alsónyebb keleti hal-
 lom, amelynek a neve Sion volt és három részből állott, az volt tulajdon-
 képpen a legmagas, noha valamivel alsónyebb volt, mint a nyugati halom.
 Juda elfoglalta, a keleti még nem. A keleti in befűszelve tartotta magát
 az északosság. Később Benjamin jelenik meg a városban, de ők is érintet-
 lenül hagyják a Sion hegyét, úgyhogy csak Dávid tudja később bevenni a
 városnak ezt a részét. Ebben a felégett városban, Sálomba hosták Adonibé-
 zeket és az ott meg is halt. Juda tovább nagy felé délnak meghívta a
 fennsíkot és nagy lejjebb, ott is húdít és lemegy az első akadémia. És
 ott a parton levis hegyeket foglalja el Simeon számára, hogy azután Si-
 meont lassan kisorítsák a filiszteusok. Amíg Juda eszék a győzelmes
 háborúkat viseli, megjelenik a xxxkésnek népe, Mózes igának a népe. Egy
 midánite faj, Simeon az ivadéka. Egy arab fajta és olvasuk, hogy le-
 teltek és halott kaptak izraelben. Egy arab fajta és olvasuk, hogy le-
 mert látjuk, hogy isten különbségekben bánt a népekkel, amikor Izraelnek
 helyet adott. Volt olyan, amely nyugton itélet alá került, volt amely tü-
 relmi időt kapott és volt, amelyet megkínált az isten. Ezeket nem is bűn-
 töltötték, hanem letelepítették őket maguk között és becselvték a szű-
 ségbe. Amilyen szívesen fogadta Mózesot Jetró és szállást adott neki, mi-
 kor érkezett, so éven kor után Mózes kivetett Egyiptomból a szűs népet,
 amelyen szívesen bánt Jetró Mózesrel, éppen olyan tisztellett bántak
 moztJetrósnak az ivadékaival. Itt kerestek otlatást az igaz isten védel-
 mében és azik itt keresik, meg is találják. De azt olvassuk, hogy a akik

a berendezése olyan, mint amilyen a kijelentés könyve szokott lenni, vagyis nem alkalmaszokk pontosan a megalkotott bevezetés, az együlés, befűrésés hámas beosztásához, hanem úgy, ahogy a szokásos kivétel, osztatja be a tárgyat. Hogy azonban ez a három különböző kivétel, úgy összevág, nem kell a könyvet három darabra szétjelteni, mint bizonyos bibliatudósok tanítják, az majd a tárgyalás folyamán ki fog derülni.

Az elautó a kulománál a bevezetéshez fogva hozza és látta az autó egy nagy szemézelésével kezdődik a könyv története. Izrael fiait együtt vannak az isten előtt és megkérdezik az Urat, hogy ki induljon meg az isten parancsának teljesítésére. Hogy az isten parancsa, azt az 7. fejezet írja le. A tartalma az, hogyha majd az isten parancsa, azt az 7. fejezet adja azokat a népeket, amelyek Ammán földén laknak és te hatalmukba mindenestül vesztésd ki őket, ne köss velük szövetséget és ne könyörülj és az ő leányukat ne vegyed a te földnek, a leányodat se adjad az ő fiúknak a lelkükre köti azt, hogy oltárukat romtasd le, bérkeiket vágjad ki, t. i. Urnak, a te istenednek szent és bálványaidádra voltak berendezve, mert az istened, hogy saját népe légy népe vagy te, téged választott az Ur, a te épületes fejezet az a 7. fejezet, de a lényegét belőle ezzel felolvastam. együtt voltak isten színe előtt, nyilván Giloban, az Ur feleit. Jeds induljon volt helyesve, kérdést intéztek az Urhoz és az Ur szent, sőt az el. Jeds megindult és csaknem mindenfelé győzelmesen vitte Jehova a fegyverait, csak a völgy lakóinak a hadserekeitől riadt meg és éppen azért sok Izrael legvesztéseket ellenségek lettek. Hisszen és a Filiszteusok lettek az idején fogak velük találkoznak Sámson bíró bírák területe, ahol a hit megsejt, ahol megijedt az ellenség erejétől, ott nem győzelmesen is. Jeruzsálemben azonban nem volt Judának a kiszórt népe, hanem Benjámin törzshöz tartozott. Ez egy határváros volt, mert a néhány kilométerre fekvő Bethlehen Judához tartozott. Judá megijedt Benjáminnak, harcot, a Jebuseusokat bent hagyta a városban és a városnak a maradék, keleti hegyén, a Sion hegyén a Jebuseusok egészen Dávid kímly idejéig tartak. De Saul kímly nem boldogult velük. Ez volt az első komoly vereség, amely Izrael népet érte.

Az első rész második felében elmondja, hogy hol, milyen vereségek érték őket. Egy győzelemmel kezd: József két fia, Manass és Szmara közül József az első Szmara tette és így ő lett a veszértörzs. Tehát Szmara Bethlehen harcolt, -akkor még Jaz volt a neve-, megsejt, azonban nem a hit utján ment, hanem az emberi okoskodásnak utján. Elfogták egy embert, rivalatták, elárulta saját házját, városát és ennek következtében ez az ember egész nemzetiségével együtt, téhát a családoknak a támogatásával együtt, közötti letelepedett. Az ott alapított egy várost. A többieket kardra hányták. Itt megjénna meg is állt Józsefnek a hódító hadjárata. De az embereken nem látták meg azt, amit isten mondott, csak adóizetőkbe tették meg őket. Ez a jobbagyá tévés azonban egy olyan közbűnség megoldása volt a között, amit Jehova parancsolt és a között, amit később elszívotték a jobbagyókra tették őket. Később azonban megakad a tértek, batorságához jutottak és megint fellátkerakodtak. Egyhogy ez a jobbagyá tévés lett a későbbi mérge, kelepője az ő oldalában, amit isten mondja. Azután egy szög enteljen elszorult olvasunk, amelyben nincs benne Izrael törzse. Nyilván amelyk hiányzik, annak a területen nem maradtak kanaanusok, hanem kintak őket. Egy hosszú, szög enteljen történetet olvasunk Manassáról, Szmaraáról, Bethlehenről, Aarról, Saphirról, hogy nem látták ki őket. Csak

adófizetőkbe, vagy jobbgyöké tették őket. Efraim sem, hanem ott lakott közöttük Gózerben. Magillt a családton hódítás. Zebulon sem úste ki, hanem Nahtali és Dán fiait pedig egyenemen a nekik kijelölt helyről örökrészesül örökrésztettek, egy részük kívándorolt és ott egy egészen szűgyenteltes történetet futott be. Dán hiányzik a Jelennek könyvéből. Dán, Nahtali, Aser, Zebulon, Manassé, Benjámin, Efraim, Juda, Simeon kilenc, három tőrszéd nem maradt kanannos, mert hiszen Jeruzsálemtől keletre nem is laktak kanannosok. Más törzsek hatalmasodtak el később, melyeket nem is kellett kiűzni. Ezek között később hatalmasodott el a helyványimádás, akkor még nem voltak megromolva, hogy halálra kellett volna itélni őket. Hogy tén-
 Astennek a parancsát nem teljesítette. Mi ennek ránc nézve a tanúsága? Az őstեսamentumi helyeknek hármias értelmét kell látni. Első a testi szorinti értelme, a történeti értelme; a természetes, az szrinti értelme a történetnek, azután a lelki értelme, amely a belső levont tanúság és végül a szellemi értelme, amely jövőndelészserű, előképzészi történet és az azt is elmondottam, hogy ezt a hármias értelmezést Alexandriában találják ki az ottlakó zsidók, átvették az ottlakó keresztények és ezek közül említetten is egy híres tanítót, aki ezt a háromféle magyarázatot a munkáiban alkalmazta, Alexandriai Kelemen. A másik nagy alexandriai tanító Origenes volt. Ezek művelték ezt a hármias magyarázatot. Isten igen sok egészen telten, természetellenes magyarázat van, de én az, hogy ez a hármias magyarázat megállja a helyét és ha okosan, becsülettel, a Szellemnek a törvényét szrint használjuk, minden történetben meg lehet ezt a hármias magyarázatot találni az őszóvetségben: a történeti, az erkölcsi és a szellemi értelmet. Minden egyes közbeleépése, emberi sorba való benyulása az Astennek egy típust alkot, amely később egy isteni benyulásnak az előrevetett árnya, vagyis minden őszóvetségi történet Krisztusra vezet. A történelmi értelmet láttuk. Nem ha jötték végre az Ur parancsát, nem úzták ki az ott talált pogány, gonosz, megromlott helyványimádó népeket, hanem maguk között hagyták, ennek következtében ezek a népek oldálukba tövisékké, rájuk nézve kelepecévé változtak át.
 Mi az erkölcsi értelme a történetnek, vagy a lelki értelme? A lelki értelme az, hogy mi magunk is hajlunk arra, hogy mi ebben a világban kedves, szép, vonzó, puha, az emberi testnek kellemes, kedves dolgokkal megalkusunk és akkor, amikor az Isten megmutatta a szabadulást az utját, hogy kell a bűnnek a szolgálatát törölni, utólag megmondoljuk a dolgot és különböző magyarázatokkal a már odaadott helyványokat visszavesszük, magunk között hagyjuk a kísértést és ezek elhatárolódnak és törökké és kelepecékké változnak az életünkben. Ilyen kísértő alkalmak a világgal való összeköttetések, amelyek a hiúságunknak, testi vágyainknak kedveznek, hízolnak, ha ezeket a világi érvényesülési lehetőségeket meg-hagyjuk és nem szakítunk a világnak minden kísértő területével, minden olyan összeköttetéssel, amelyek Isten ellen vannak és Isten ellenére vannak az életünkben, olyanok lesznek, mint török, kelepecék, mert édesek, kedvesek, megvesztetették, de ugyanakkor sok kint, gyötrelmet okoznak az életünkben. Ez a lelki értelme.

A szellemi értelme pedig az egyháztörténelemre vonatkozik, amely magy-
 szilelett tisztán a Szent Szellem a jéndékeképpen itt a földön, de amikor az Isten szétkülönböztette az egyházat, a kiválasztott seregét a világtól, a pogány népek közül, akkor az egyház ennek a pogány világnak sok olyan sajtósságát, kísértését, sőt a zsidó népeknek sok kísértését is egészen újra felszívta és mindezek a megvesztések, megalkuvások, törökké, kelepecékké lettek és tövisé az egyház oldalában, vagy is ezekből a kelepecékből származik minden romlás, amely az egyháztörténelben be-következett. Vagyis a bűnök történetétől fogva képe az egyháztörténe-
 lennek. Ha mi a világot megkíméljük, magunk között hagyjuk azokat, akik a világban előkelők, művészek, nem vesszük komolyan az Istenhez való tartozást és magunkhoz vesszük őket, mert bizonyos előnyöket jelentenek a világban nekünk, az ilyeneket eltűri az Isten, igaz, de ezek mindörökké

kelepedékké lesznek és megrontják az egyházat.
 A hármaz meggyőzést minden erőszakkal nélkül lehet a kálvinnai erre az
 észrevételre förtészre. Miért van ez így, hogy ilyen könnyen meg lehet
 következő. Azért, mert az órákóval, Isten egy rándása be a világértés-
 tában, világosságban, mint ahogy a szilveszternek, csak mindig határozot-
 tainál kifejezettek, mindig közelről hozták a vajudást, a földi
 he. Ezek a fűetek mindig újra és újra ismétlődnek a történelemben,
 mi új a nap alatt, az egész történelem ugyanaz. A feladatok között, min-
 den a hét gyülekezet, amit az Úr leír, a gyülekezetnek hét típusa. It-
 ten a hét levélben benne van az egyháztörténelem.

2,1-5-

Kelvez Istvánra! Az u.n. bibliakritika, melyről már többször
 szóltam ezen a helyen, felállította azt a tételt, hogy azaz, amikor
 kéne élt, a népet kiváztat Egiptomból és a zsidók bizonyíték hozták-
 nek, lehetetlen, hogy egy Isten ismétlés lett volna, mert a zsidók az egy-
 ládás volt. Így tanítottak bizonyos biblia-kritikusok, miért tanították
 ezt a biblia-kritikusok? Honnan vették ezt a tanítást? A felelet a követ-
 kező. Mivel Isteni kijelentés nincs, mondván, minden ami a Bibliában van,
 emberi forrásból származhatik, ondfogva időt kellett engedni az
 emberiségnek, közelről a zsidóknak arra, hogy az egy-isten hitnek a
 fenéges tanát magában kifejelesse; erre pedig nem juthatott el a zsidó
 nép történetének kezdetén, csak hosszú századok múltán fejlődhetett az
 ki. Ha állott a rendelkezésre semiféle történelmi adat, csak egy böl-
 cseleti következtetés volt az, hogy lehetetlen, hogy Isten magát kijelent-
 te, éppen ezért csak az emberi fejlődés végén, későbbi folyamán juthatott
 el az emberiség erősei és vallásos nézetekre. Ezt így tanították és
 ennek a teljesen az újjáélt szopott tanításnak megfelelően alakították
 a zsidó történelmet és aszerint, hogy ezek az elméletnek az időrendbe
 hogy illettek bele a különböző könyvek, beosztották őket későbbi időkre,
 pl. azaz könyvének a magrását annak javarészt a babiloni fogság időjé-
 re, vagy későbbre tették. Ez tehát teljesen erőszakos dolog. Ez így szép
 volt, mindenki úgy ünnepelte, mint csodálatos és biztos, kétségbevonha-
 tlan tudományt, voltak benne hézagok, ellentmondások, úgyhogy folyton
 kellett javítani az elméleteket, a későbbiek tonkrözték az előbbieket,
 felborították mindent, mindig több magyarázni való akadt. Mennél több
 feltöt tettek a faszakra, annál tudományosanabbá nézett ki a faszák. Ha már
 mondan, egy kellemetlen meglepetés érte a biblia-kritikusokat. Ha ez a
 kellemetlen meglepetés az volt, hogy a mult században Egiptomban, Babi-
 loniában, Palesztinában, Asziriában ásatások indultak meg, holmi szabályos
 ásatások voltak észre és rámondták tudós emberek, hogy azokat rendszer-
 gesen kellett hogy eszeljék, mert ilyen szabályos dolgok természetül
 nem alakulhattak. Lehetséges, hogy így alakulhattak ezek a szabályos
 körök,ombok. Neki láttak, deni kezdtek és igazuk lett; szabályosombok-
 ban belül óriási falak, városok rejtőztek, amelyeket előtértek a föld
 alól és ezekben a csodálatos városokban találtak könyvtárakat, amelyek
 különböző tudományokkal foglalkoztak, megfejtették ezeket a régi kézír-
 sásokat és azokból régi, elmúlt időknek vallásos nézeteit hagyományait és
 történetét szentették meg a pusztulástól, a feledéstől ki az emberi sze-
 nek els. Ha akkor mondan, itt kellemetlen meglepetés érte őket, egyik a
 másik után, a kritikusokat. Mert ezek a Bibliát igazolták és a kritiku-
 soknak kellemetlen volt megdöbbenni és igaz lett az az állítás, amelyet
 mint nevetészet fölrotoltak. Ha a népek története, ami a föld alól
 előkerült igazolta a bibliai történetet. Sok ilyen kellemetlen meglepe-
 tés volt a felfedezések sorában, ezek között az egyik legkellemetlen-
 legbántóbb volt a tel-el-amarai felfedezés. Egiptomban fekszik és
 Árisztum előtt majdnem ezer esztendővel az az egyiptomi király épített

tette, aki arról volt nevezetes, hogy a régi egyiptomi sok-isten imádság helyébe az egy-isten imádság vezetése be és az a nap volt. Ezek is beláthatóak. A IV. Amenhotep ellen fellázadtak a papok és visszállították a régi egyiptomi kultuszt. Az IV. Amenhotep király ismét fel-al-aszarnai. Nem egyiptomi nyelven, hanem arab nyelven van, azért mondok, hogy olyan feladatok, amit egyáltalán nem gondoltak, hogy valóban fognak. Ezek a feladatok, amelyek az Assíriában és Babiloniában írtak és ezeken felírásig az akkori világban a francia nyelv volt, egy világnyelv, melyly az akkori arabok beszéltek. Ezek a fő beszélkedési nyelven, az asszír ország földéről írtak különböző uralkodók és Egyiptomból Palesztinába küldték helytartók. III. és IV. Amenhotepnek ezekben jelentéseket írtak, amelyek egészen sajátosan foglalkoznak egy nappal, amelyről kimondták a tudósok, hogy nem a zaidé nép és később kimondták, hogy zaidé. Habiri a nyelv, magyarul, héber. Hogy milyen tartalmuk van ezekben a tábláknak, felolvassuk néhány mondatot. Egyik írás, levél azt mondja: III. Assók a habirik kezébe kerültek. Hagya Egyiptomnak köze volt Palesztinához ebben az időben, mert végig a partvidéket, fel egészen Irtak, Siden vidékéig elfoglalták az egyiptomiak és III. Assók fapoco tovább követték, ugyhogy a feljebb és városokat műbéréseké tette. Egy kelle-mellen hírt kapott ékiratos levélben, amelynek az a tartalma: anióta gnyás Sidenből visszatért, azóta az ország a habirik kezébe esett. Azután olvassuk, hogy a fejedelmek elpusztultak, mert a királynak nina több területe, mert a habirik mindent elpusztították. Ezt olvasták a tudósok a fel-al-aszarnai táblákon. Azután tovább írja egy másik levél: most a habirik városokat foglalták el, nem maradt meg egy fejedele sem. Ist király, uracsu-t és Ginnah-t agyonverték. Egy másik levélben Gidasi és Ubi a habiriknak adtak át minden várost. Az Szíriában van. Azután egy következő levélben Bíradaszia Inuusa városát felláztotta és átadta a habiriknak. Az egész ország a habirik kezébe esett. Azután olvassuk azt, hogy Siden még biztos. De a többi város a habirik kezébe esett. Lérvnk a gitségét, seregeket. Ezt írják a királynak. Ha a király nem küld seregeket, akkor a királynak az országai egészen Micsnig, Egyiptomnak a neve a habirik kezébe fognak esni. A király tekintsen az ő országára, a király egész területe elveszett. Fellázadt ellenünk. Irja egy helytartó. A hajók a tengeren voltak, a király hatalmas karjai Bahrimát és Asat tartotta, de most a habirik kezébe vannak a király városai. Egy fejedele sem maradt meg az én uramnak, mind elpusztultak. A király télen maradt. Hogy lehetett a veszedele, hogy a helytartó ilyet mert leni, hogy a király télen maradt. Mert a királyhoz csak egy be-szélhettek, mást istenhez. Mászuma szolgái felázták és megölték. Kés-szek voltak saját királyukat kiszolgáltani a háborúknak. Jafsa-Addit agyonlőtték és a király mégis télen maradt. A végül még egy mondat: abban kibédi helytartó így ír: a habirik ellenségei az országunk és az isteneknek és mind erősebbekké lesznek. Az a mondat, hogy a habirik ellenségei az országunk és az isteneknek, az nagyon érdekes. Miért olvastam én fel ezeket? Ezeket az időségeket ezekből a fel-al-aszarnai levelekből, amelyek az asszír királyok helytartói írták? Azért, mert ezek köztébeesett szolgálók egyiptomi királyok feláztak adtak segítséget, mert a habirik mindent elfoglaltak. A biblikaállításokkal szemben meg kell állapítanunk, hogy művelt népek laktak itt. Kirját-Arba. Kány-város, mint Pargan, vagy Alexandria volt a könyvtár városa is a régi Palesztinában. Az est egyszerűbb halomra dönti egy nép, a habirik kétségbeesetten kiáltottak Egyiptom király felé és az nem mondul. A hang egész szemtelen lesz, mert szemrehányást tesznek és a király nem mondul és télen maradt és egyik ország a másik után vess el és jut a

habírik közébe. Minden pusztul, az alattvalók fellázadnak és minden a habírik kezére jut. Mi egy A legényesség igazolja annak, amit a Biblia, Jézus könyve mond. Az Isten egy megaldotta a héberéket, az ő beszédét, hogy egyszerre híres, jól fellégyverze népek ellenek és ő hatalom, amely tartóztatásnak két. s az is érdekes, hogy ezekben a leveleken nincs egyetlen egy levél sem a héberékéül. A héberék nem írnak egyiptomi királyoknak, hanem előre a maguk győzelmes utján. s még egy érdekes, hogy ezeknek a héberék elleneségi nemcsak a katonások véresének, hanem Isteneknek is. s az tehát ezek Istenek iránt tisztelatlanság, azt jelenti, hogy nem bálványimádók. A keresztények ellen ugyanest a vádat hozták fel a Római Birodalomban. Ellenestük az országoknak és Isteneknek. Egy csodálatos megdallást látjuk itt a szentírásokban. Kimondták, hogy nem lehetett akkor még a zsidó nép egy-Isten imádó. Mert csak később lett azaz. egyszerre igazolva van. s mindez csak annak következtében történt, hogy fel-ol amarnai határában kiadtak egy régi királyi palotát és kiadták valamit, amit nem gondoltak, egy régi levél-térmet, amelyben benne voltak a levelek, amelyeket a helytartók írtak III. és IV. Amarnahotep királynak. Amikor ez a felfedezés megtörtént, meg-határozták ezekkel szemben. Újnak, mint az adventisták, hogy mikor Jézus nem jött vissza, új időt jósoltak meg. Jézus vissza jött ugyan, de az őben jött vissza. s az ettől kezdve azt tanítják. A bibliakritika is ilyen, hogy ha rájuk cáfolnak, megint újat találnak ki, csak azt nem mondják soha, hogy tévedtünk. A bibliakritika egy olyan nyulás valami, hogy ott az ember minden talél, amire szüksége van. Ennek a történetnek tehát a ránk tartozó része az, hogy akkor, amikor a bírák ideje volt, a bírák kora volt, akkor egy sajátmógos helyzetben volt Izrael népe, Kanaan földén. A helyzet a következő. Az Isten megaldotta Jézus fegyverit és ő néhány esztendő alatt, az egész Palesztinát meghódította és a zsidók alá vetette. A zsidóktól való félelem elterjedt a népek között, látjuk a fel-ol amarnai levelekből. Mindenütt ez a megdallott félelem ül a népekben. Jézus, miután elvégezte a honfoglalást, még életében visszavonul és nem marad Izrael vezére. Amikor a hazát megadta, elvonul. Mírnai törzséből való, elvonul Mírnai városba és ott élte le életét. s halála előtt összeegyűjti a népet és elbucszik tőlük. Előre látja, hogy a zsidók el fogják hajolni Istenből. De megállapítja: én és az én házaem az Úrnak szolgálunk. s Jézus története. csak y, a honfoglalás idejére kapott megbízást Istenből. Az volt Istennek a szándéka, hogy Izrael ne eszterben bízzák, hanem őbenne, a láthatatlan Istenben. s a következő időben úgy is történt. Századokon keresztül fennmarad a nép nélkülül, hogy egyszeres királyuk volna. A nép bírák jut, szolgá lesz, de Isten újra meg újra megsegíti. Ez a bírák könyvének a története. Még egy érdekes megjegyzést tessünk közbe. A. i. azt, hogy azok, akik Jézussal együtt jöttek Kanaan földére, látták Istennek hatalmas dolgait és azok hívek voltak Istenhez. De akik nem tartoztak ezek közé a honfoglalók közé, azok már nem látték az Isten hatalmas dolgait és balsestek a keletre, amelyet a pogány népek állítottak a szűmukre, bálványimádókká lettek és a történetnek ez a része mutatja, hogy testi leszármással még nem lehet az Isten egyházát biztosítani. s hát azért, hogy beleszálltunk az Isten egyházába, nem lehet fenntartani az Isten egyházát. Mindenkinnek meg kell térni, Isten mellé állni, minden nemzedéknek újra Istenhez kell térni. Nem lehet örökölni a vallást, az egyházat, a reformációt. Amikor tehát kiből a nemzedék, amely a pusztában látta az Isten dolgait, a nép egyszerűen bálványimádó lesz és akkor ez a bálványimádó nép megretül és nem indul el, hogy az Isten parancsát teljesítse, mert már nem él benne az Isten jelenlétének a tudata és így jutnak bele azoknak a népeknek a hatalmába. vagyis azok a népek, akiknek rajta volt a retentése, látják, hogy a zsidók maguk sem bízzák Istenben s mint a letaposott gaz, fele-mélik a földet, hatalmasok lesznek, s dikálnak és ezt Dán törzsszel teszik, felszorítják a hegyek közé és nem engedik, hogy az a Istenből kapott osztályrészt elfoglalja. Hatalmasok lesznek újra, visszazivóromnak és megretésnek Izrael népe rovására. s akkor megjelenik Isten anyyala, akkor, amikor együtt vannak egy ünnepeken. Akkor is, ha nem volt

egy központi király, együtt voltak és egy ilyen gyűlés alkalmával megjelenik Isten angyala és hallható, erős hangon, hogy az egész nép hallja, azt egy lecke-tétét a népek, hogy az Isten há volt hozzátok de ti elhagytátok... az Isten há volt hozzátok hogy itétek a pogány, halvány más népet stb. és akkor a nép el kezd sirni... az enni nevésték el azt a halnyt dokianak... azért az étek rajtuk maradt... mert a sírás, jajgatás még nem megtérés... az ha valaki szemerkedik a bínei miatt és látszólag bántamát van benne, ha határozott szakítás a régi multtal nincs, nem megtérés... A sírás nem megtérés... az a nép tovább rohan a lejött lefelé... az megtérés... A sírás nem megtérés... az a sírásnak a lelki értelme az az, hogy a bínei miatt, hogy mikor okozz az szertelenség megzabálni, sírunk a bínei miatt... De nincs benne komoly elhatározás, hogy szakítunk a bűnnel... az így van az egyházi történelemben is... csak, amikor határozott, cselekvő férfiak állnak elő, mint Luther, Calvin, Zwingli, vagy sok-sok az egyháztörténelem folyamán és azok oda mernek állni és vállaltak mindent, amikor ilyen férfiak állnak elő, akik képesek a viszályt odavinni és azt mondani: megyünk előre, akkor Isten ott áll a viselkedő ember mellé... De a jajgató ember mellé nem áll oda, mert a jajgatás nem megtérés.

1947 okt. 31.

1947 okt. 31.

Kedves Testvéreim! A most felolvasott bibliai rész megértéséhez szükséges, hogy az akkori, bírák korabeli Kánaán vidéki népek vallásával nézzük meg az embereket. Ezeknek a népeknek különböző neveik voltak, de a legelterjedtebb népeinek a neve Kánaán volt. Magát az országot is Kánaánnak nevezték... az az a név, mint egy kedves csongósi szó hangzik felénk... az égi Kánaánról is szoktak beszélni, érve az alatt az óthont, amelyet Istennek a síve ott teremtett azoknak, akiket innen a földről magához hív... az a név komocsi, vagy kánaáni jelöli a földrajzi nevezet is... a földrajzi nevezet ezzel a névvel nevezik... úgyhogy a Kánaán területén, a későbbi Zsidóország területén lakó Kánaánitak ugyanahhoz a néphez tartoztak, akikhez a földrajzi nevezet, az a tengerparton laktak és a két legközelebbi városuk Sír és Sidon volt... de az és a közelség név voltak, elhajóztak a földközi tenger minden vidékére és az akkori-afrikában hatalmas birodalmat létesítettek; ott punoknak nevezték őket és onnan való volt Hannibál, főnökük az a hatalmas ellenfele. Spanyolországban kötöttek ki, nyomaik vannak arra, hogy lehajóztak Afrika mentén egészen a Földközi tengerig és mindenütt gyarmatokat létesítettek... egészen a névvel név volt, de nem kulturaterjesztő, hanem kulturát továbbadó... az a betűformájukat tulajdonképpen tőlük vették át a görögökön keresztül, de pedig ezeket a betűformákat az egyiptomi írásból vették át... az onnan tudják, hogy az a betű valójában egy asznak a rajza volt, a p betű egy házna az alaprajza stb... az a betűket ezeknek a földrajzi nevezetnek köszönhetjük... az a földrajzi nevezet Kánaánitak voltak, sokkal régebben ottlaktak az ígért földjén, mint ahogy a zsidók oda beköltöztek és az egyik nevezet volt, akiket Isten elűzte a földre, mert nem akarta, hogy az a választott népe velük összekeveredjen... az onnan ismert, hogy az Isten azért volt ehhez a néphez olyan rideg? Azért, mert minden műveltsége, minden istentől kapott ajándéka, minden gazdagsága és hatalma mellett is ez a nép az egyik legrosszabb nép lett az országban... műveltségük, kultúrájuk, civilizációjuk nagy volt, de szűk volt a rokonságuk... az a vallásuk is azt a rosszabbat tüntette fel... az akkori-afrikában a legrosszabb istentisztelet mentek végbe, a legelkelőbb ifjakat áldozták fel isteneknek és hogy ez az istentisztelet innen eredt... az istentisztelet, azt is tudjuk... az a Moloch, az a bikafejű istenség, amelynek nyított szája a gyermekeket dobta bele, amikor megüzresítették a földrajzi nevezet, az óvak volt onnan vették át, de az az a név ismerték azt a bálványt, hogy Bagl... az a bálvány volt egy másik istenség, amely babiloni eredetű volt; volt egy másik istenség, az Astarte, a babiloni Astarte volt a neve és Astarte egy másféle istentisztelet igényelt... az a parzsa istenség volt, az annak is volt egy kővetlen alakja is és

ennek az istenneknek az istentisztelete azáltal történt, hogy nyilvánosan istentiszteleten pártalkodtak a főnőcsalok. A bűn és a tulajdonképpen azt jelenti magjáról, hogy ur és valamikor a teremtés istennek volt ez a neve. A zsidók azonban a maguk istenét soha nem nevezték bűnnek hanem ha ezen a néven akarták azáltal, hogy ur, egy másik szót bűnnek hanem Adonai, ill. egyenszámaban Adon. A bűn név utalatos volt a zsidóknak a bűnről is beszélni. Azonban többes szám alak előfordulása is arra mutat, hogy különböző bűnöket imádtak. Nem egy, hanem több bűn volt, éppugy, mint ahogy Astartét is több alakban imádták. Többes számban is Astartét és városnőként egy-egy más Astartét imádták. Azután együtt is imádták a többféle görög vallások egyik jellegzetes vonása. Még a modern keresztény, vagy keresztény vallásban is megtaláljuk ennek a mását, amikor különböző bűnös helyeken különböző Máriaikat imádnak és különbözöt tesznek gyűdi, pécsi, loréttói, loriensei Máriaikat között és arról beszélnek, hogy melyik a régi város, ország, vagy a maga istenét különbözöt tartotta, mint a többi városnak Lourdesben. A különböző Máriaikat nem egyforma értekek, azért ha valaki Lourdesbe utazik, ott imádkozik, mint Péter Sári is annak idején megtette. Ma volt ez a régi világban is és az a pogány vallásosság egyik sajátossága, hogy az t. i., hogy istent hoznak kötik egy helyhez, vagy templomhoz és versengenek, hogy melyik föld, melyik segít meg jobban. A pi értekek fűződik hozzá. Mert ha a mi templomunknak az isten jobban segít, mint pl. a másiknak, nyilván a mi templomunkba jönnek és ajándékaikat is ide hozzák. A pi értekek, hogy megkülönböztessék a papi értekek szerint szakorodnak meg az istennek egészen gonosz dolog, azonban tényleg így alakult ki. Az Astarte imádása egy bálvány alakjában történt, mely rendszerint egy oszlop volt, vagy egy övek. Rendszerint fából, esetleg kőből, vagy fémbe. Ez az oszlop, vagy az Astarte jelképének az istenné és annak utatitak be az oszlop, -ppen azért az Astarte név mellett előfordult az Anera név is. Anera öveket, oszlopot jelent, ugyanaz, mint Astarte. Bizonyos magyar forrásokban ezt a nevet is találjuk. Ciprus szigetén, mely főnőcsalával szentben fekszik, és melyen hatalmas raktárakat építettek maguknak, a tengerparton épült egy hatalmas Astarte templom, amely a római korokban ismét felállított és apró értekköveken, u. n. gemmákon fejeződött a rajza. A középső hájjá magasabb volt, mint az oldalhájjá. A megmaradt az oszlop, vagy övek is. Így maradt meg az afészusi Diana templomnak az alakja pénzérmékben kiábrázolva. Amilyen az a ciprusi templom volt, olyanok voltak a palesztinai Astarte templomok is. Ez az imádás is úgy történt bennük. Az a gondolat, hogy az istennek feléneke van, a bűn mellett egy Astarte, atb., nem más, mint az istennek az épből a földre aláhuzása, a szellemi világból a testi világba való lerántása. Ahelyett, hogy mi közlekednénk az istennek, az istent lerántjuk a mi bűnös életünkbe és ezen a bűnös színter rajzoljuk meg az istennek a képét. Hogy az ember nyugodtan pártalkodhassék, kitárlta, hogy istennek feléneke van, mint a görögök is tanították meg a rómaiak is. A görög műveltség megfontolta a romáikat is. Még inkább megvolt ez a keleti népeknél, ahol Irivol, aljas istentisztelet fejlődött ki és pogány bűnöknek a takarója volt az istenné, aki maga is paránna volt és azt az szerette. Mégis erőste a pogány, hogy nem tudja isten haragja nélkül élvezni ezt az életet. És odahát este a kegyetlen istent, aki sokszor a legkegyelenebbet kívánta, a legkedvesebb feláldozását megtörtént, hogy Stezer ifjú ölte le így, amikor a papok az istenek haragját ki szarták engesztelni. És a papok, akik paránna voltak, követelték az ilyen áldozatot. A szilák ünnepi szilákban jelentek meg a bálvány előtt, ahol a gyermekeket megölték és megégették. És anélkül, hogy az arukon egy ison megrendült volna, anekelték, hallgatták végig a gyermekek jaját. Bár az áldozatok szilákban belevesszött a hangszerek ültetésébe, amelyeket megszilákta, hogy elnyomják az áldozat ok hangját. Nem csoda, hogy a paránna bűn mellett ez a kegyetlen istenkép is kifejlődött, mert

Megértétek, hogy két bíró is volt és megértétek, hogy nem volt bíró. De a Jéhova ott volt közöttük, felelték, hogy öt imádják és a Jéhova távollátott a velna az allanagat, ha Izsrahel bizik benne. De a szüképpél történe megértés, az únsó megértés mindig visszahanyatlást idéz elő. Akik csak érekebbel benne, hanem, amikor megkönyvebbül felelték az isten suttó képe, visszafordultak a bálványokhoz, könnyelül szívvel keresték azt, mai puha, visszames, kedven a huselemernek és ahogy a nehézségek elmultak a fejük könnyellették istennel szemben engedetlenek, arcátlanok és elvetették az elvetett tiszteletet. Akkor megint elhatalmasodott rajtuk az allanag, azt olvasgosszab nyomorúság, még erősebb nyomorba jutottak. A jétséges képe az az egyház történetének, mert az egyház történetének is akkor kezdődött a hanyatlás, amikor meghaltak azok, akik az isten hatalma dolgait látták. A míg éltek az apostolok, akik Jézust test szerint ismerték és Jézus tanítványai addig megőrizték az igaz isten tiszteletét, de akkor, amikor ez a nemzedék elpusztult és új nemzedék támadt, az isten hatalma tetteit ismerő régi nemzedék helyén, akkor az egyházhoz éppen úgy bevonultak a pogány szokások, mint a zsidók közé, a bálványimádó szokások. Lassankint az egyház megélt unorító bálványimádással. És ahogy a zsidóknál mind lejjebb és lejjebb állt az erkölcsi színvonal, az emberek mind jobban távolodtak, úgy történt az egyházban is, a későbbiek mind sűtőbb pogányságra jutottak bele és isten helyébe emberek közül támasztott szenteket, isteneket kezétek imádni és a szerető üdvözítő késebb félelmetes itélő bírósá lett, akit Mária kereszttül igyekeztek megennyhíteni. Így homályosult el az egyházban az igaz isten, a szerető isten képe és jutott bele az egyházba az idegen istenek imádsága. A régi bírók korabeli imádkók hi képe az egyház történetének. És most azt is megértjük, hogy az egyházat nem lehet úgy fenntartani és szaporítani, hogy a test szerint születő gyermekeket egyszerűen besorozzák az egyház tagjai közé. Még akkor sem, ha bizonyos érteleml tanításra visszik kereszttül őket, amilyen pl. a konfirmáció. Az embereknek csak úgy lehet nevelni, ha őket Jézushoz vezetjük és Szánte szívvel megértnek Jézushoz. Másképpen nem szaporíthatjuk az egyházat, mert a test szerint való gyermekek nem fogadják el azt, amit a szülők szeretnek, megbízhatónak találnak. Appogy, mint a zsidók gyermekei nem értékelték azt, amit atyják tisztelettek, könnyen a bálványokhoz hajoltak. És akik nem mentek el az igazi isten tapasztalatán, azok könnyen hajolnak a világiassághoz és azt jobban szeretik. Azért az egyháznak másoként nem lehet tagja valaki, csak úgy, hogy megért isten Szellemeinek a hívására az élő istenhez és akik az élő istenhez megértnek, azok lesznek az egyház igazi tagjai.

Soha olyan alkalmasan nem jön a bíráknak ez a tanítása, mint most a reformáció ünnepeén. Visszaemlékezünk arra az időre, amikor Luther, Kálvin, Zwíngli végézték a maguk munkáját és tudjuk, hogy ebben az időben nagyon megromlott az egyház. A renaissance pápák uralkodtak. Voltak közöttük olynokok, akik a halott pápa testét megcsontolták, mert gyűlöltek. Egy ilyenek a fia volt Borgia V. Sándor pápa. És vallásos körökben nem lehetett tudni, hogy mikor mérgeznek meg valakit. Luther Márton Rómába zárandokolt és dobogó sorra járta Róma templomait, de iszonyodva tért vissza, mert észrevette, hogy a papok, amikor a misét végzik, kinvetik azt, amit csinálnak, mert nem hiszik el. És ezzel a tévissel tért vissza Luther, hazajött, ahol a papok nem voltak ilyen romlottak, mint az olasz papok. És innen, Rómából indult ki az a minden keresztényi észleletet arculcsapó gondolat, hogy a íster templomára gyűjtsenek és hogy a római főpapa hadsereit tudjon toborozni, kitárlták a Bünbocsátó cédulákat és aki fizetett, Bünbocsátó cédulát kapott. Biztosítékul azért, hogy az egyház megbocsátja a bűnökét. Luther maga látta azt, hogy milyen corzalmas rombolást visszéghet az a romlottság. Így lett Luther reformátorra. Soha nem akart elszakadni az egyháztól, a papától. De akkor, amikor a pápa kitékozta és halálra ítélte, kénytelen volt Rómától elszakadni. És ugyanilyen aljassággal találkozott Kálvin János, amikor mekkéllni volt kénytelen. Árisból, mert az igazság mellett állott. És Luther írásait olvasták titkos gyűléseken; kértészlégnének kellett éltetni és

a szabad Svédia föld fordította lépdéssel, hanemen telepedett le és itt írta meg az institutiót és amikor később volt, hallotta, hogy Németországban hogy gyilkosok meg a népek és a gyökér a reformáció tagjait. Szükség volt reformációnak. A szent a bírák csináltak, tulajdonképpen nem volt más, mint reformáció. Minden hírvagy reformátor volt, aki a népet vezetette és igaz, első -stenhez és otthagyták vele a bálványokat. Ugyhogy a bírák könyve a reformáció könyve. És éppen azért, amikor talán ehhez a könyvhöz kezdünk, fordítanak vissza tekintetünket, és akkor talán egyeztetni lesz, világosan láthatjuk meg a reformáció lényegét. Amint, hanem, magunkról bálványoktól visszafordulni az első isten imádatához: az a reformáció. A reformáció nem abban áll, hogy az ember helyen tanokat tanít. Mert azt sokszor az őrdög is tanít azért, hogy elántsák az embereket. A helyes tanítás még az a reformáció. De otthagyni a bálványokat és megkeresni az első istent és neki odaállni a szívünket, az jó és így tört vissza Luther az első -stenhez és hirdették az első szabadság -tatant a magyar reformációban. Amikor az ország a legnagyobb csapások alatt vergődött, amikor Erdély és a fejedelmek között bekelte ott volt a török. És amikor kénytelen volt a magyar, majd később nekünk, ha tudott, kirabolta őt a hitetlen, istentelen pogány, amikor a magyar nem tudott többet uralni, hogy az őve legyen a tuzs, mert a török kirabolta a búsját, amikor az egész ország bele volt hanyagolva a török uralom alá, abban az időben a reformáció tanítói az első -sten vitétek el a lelküket, meggyőzték magyarokat, hogy visszaforduljanak, visszaforduljanak az első -stenhez, meggyőzték hit által. Milyen szolgálatot teljesített akkor a reformáció a magyar népekkel? Ugyanolyan visszafordulás volt akkor az -stenhez, mint az ilyen visszafordulás tanították a bírák a régi zsidóknak. Azért mondom, hogy a bírák könyve a reformáció könyve. Az első isten, aki él, aki látja, aki nyomonragyunkat és segítene akar rajtunk, ha bűneinket megbánjuk és hiszünk benne keresniük szent színt, az első -sten, az a -stények könyvének az istene. És azt az -tatant szeretnénk most én is visszahozni, az a reformáció, hogy belé vesszük hitünket és reményünket és ha az első -stenhez imádkozunk, hogy az -sten most is, ebben a nehéz helyzetben, ebben a súlyos időben, amikor oly sok nyomorúság nehezedik ránk, a mi életünkben szabadságunk mutatkozik. Az első -sten, mert reformáció annyit jelent, mint az első -stenhez vezetni vissza az embereket és azért, amikor háza mentek és egyedül maradtak, fordulnak le az első isten elért és találkoznak vele. Mert az az isten feladni fog a ti kérdésekre, mint mindig felelt a zsidóknak, ahányszor Hozzá fordultak és mindig megzabálta őket. Térjete vissza az első -stenhez, aki nem tűri a bűnt, de megbocsát a bűnösnek. És magához állni azt, aki fájó, meggyőzték szívvali hozzá nekünk és segítségét kéri. Így nekünk is az első -stenhez és könyörölni fog rajtunk. A nyújtja az ő hatalmas kezét és segít rajtunk. Mert csakugyan szükség van rá, hogy megterjünk Hozzá, de ennek a megterjesztésnek nem holt bálványokhoz kell történnie, hanem a szent -stenhez és emlékezni a megalkodás, bűnváltás, -stenhez térni nekünk nincs megzabáltság, de reformáció sincsen. Nos, a reformáció napján forduljon az első isten felé a tekintet, akit megtaláltálálva és Luther és hirdetett Zwingli, forduljon ehhez az első istenhez a tekintet és imádkozunk első hittel hozzá és feladni fog nekünk -sten és meghallgatja kérésünket.

3, 1-31.

1947 nov. 7.

Az évszázadoknál ennek a most felolvasott fejezetnek az elején azt a megállapítást találjuk, hogy isten azért nem hűtö el a zsidókat első az ottlakó pogány, megromlott és pusztulókra ítélte népeket, hogy a zsidókat megtanítsa barcolni. És meggyőzték a kifejezés meggyőzték az a tény rejtezik, hogy a zsidókat elbágyaszták a harcot Jehováért és pedig nem szeretettől, hanem azért, mert ellenteltek, kétségbeeséské lettek Jehova Úgy írt. És éppen azért, mert ellenteltek, kétségbeeséské lettek Jehova Úgy írt és megalkudtak az ellenségkel, úgyhogy az ellenségkel, az istentől, és gonosz, bálványoknak szóló, erkölcsötlen életet első ellenséggel barátságba léptek, fiaikat azok lányaitól házassították össze és leányaitól odaadták azok fiainak, rokoni kapcsolatba léptek és ezekben elteremtették a bálványimádást és azoknak bál-

Mózesnek nem lehetett bemenni, hanem a Hébrá hegysén meggyászar végigtartott az ígért földön és az Isten ott bementte el. Akát kálának, erős országát nem lehet meg, Isten erőjével neki ment, az idegen királyt megverte és Izrael népe 40 évig békén volt. A 40 esztendő békét megint csak arra használták fel, hogy állustak, szívük megkövült, otthagynozz dolgot, amelyről az enult órák beszélgetünk. Akkor az Isten erősségé tette velük szemben Mózt királyt, aki magához gyűjtötte Ázonnak, és Amaleknek a fiait és megverte Izraelt és adófiatává Ázonnak, nek a neve volt Eglon, hatalmas, kövér, hájas, maga is alpuhult ember, nem valami karcsu jelenség, de ez a király is elég volt arra, hogy az Isten királyt, a 18.-ik évben, amikor a zsidók már szabadságért küzdtek fel Jérovához, megkönyörült rajtuk és újra elküldött egy szabadítót. Ez a benjáminita Ehud volt, ugy kezdődik a neve, mint az szabadítót. Ez Ehud benjámin törzseből való volt, farkas, benjámin farkasok hasonlított meg arra, hogy az adót a 18. évben elvigye Eglon királynak. Hosszú módú fővárosába, a király palotájába. A király palotája egy volt építve, és ekörül épült fel a ház, melynek lapos teteje volt és ezen egy olyan luga, a lálnak hívták héberül, amelyben minden délután, este fel pihent a háznak az ura. Ebbe a felső alába két helyről vezetett ut, az épült a belsejéből és kívülről is egy lépcső. Mind a két oldalról a tő zárta le a bemenetet a a zárat régi fajtá kulcs nyitotta. Ilyet a bibliai múzeumban látni lehetett, kulcsos ajtóval zárdott az alja bejárata. Mikor megjelent a király előtt, felvonult a hatalmas monst, mely az ajándékokat vitte és az ajándék virág mejelentek előtte, átadták az ajándékokat és amikor bevégeződött az átadás, visszavonult és embereivel együtt újra átkelt a Jordánon Jerikhoá. Jerikho abban az időben nem azon a helyen feküdt, mint a mai, hanem északra, a hegyekhez közelebb. Ott u. i. a Jordán völgye kiszélesül és egy kis lapály van, amely melyben fekszik, mint a tengerszint és trópusi éghajlat uralkodik itt. Nem ment el Ehud egészen Jerikhoáig, hanem a Gilgal közelében levő kőbányánál elbocsátotta őket és azután visszafordult. Átkelt a Jordánon és megjelent Mózt fővárosában és bejelentette, hogy titkos beszéde van a királlyal. A király akkor már ment volt, délután lévén, fent hűsült az alában. Voltak mellette éppen akkor mások. A király elküldte magát: Csönd! Ez azt jelentette, hogy mindenki távozzék. Egyedül maradt Ehud a királlyal és akkor, amikor egyedül maradt, azt mondta: Istentől hoztam üzenetet! Abban a pillanatban be-nyult belé a karot, a kb. fél méter hosszú kardot, amelyet erre a célra kovácsolt és maga a gyorsan kirántva Eglon kövér hasába úgy szurta bele, hogy marcolatig bement és berekeszté a háj a kard vasát. A király nem volt elkészülve erre a hirtelen csapásra, ledöntötte, különben is a ház tetején nem tartózkodtak emberek. Ehud lement az ajtó zára a a kulcsot félretette. Az emberek megégették az ajtót, látuk, zárva van, de amikor hosszú ideig zárva volt, felmentek a ház tetejére, az alába és ott találták a királyt holtan. Akkor azonban már útjétek bottal Ehud nyomat. Ujra átkelt a Jordánon, Ifraia hegysén kiért jébe fujt, az embereket Isten Szelleme szállta meg, fellekesülvén összegyűltek. Amikor Istennek a Szelleme fujt, akkor az emberek szívét elfogja valami és a különben istentőlgen gyávák, bátrakká lesznek. Istennek a Szelleme megváltoztatja az embereknek a szellemét. Csakhamar egy lelkes sereg gyűl össze, megszűlja az átszállóhelyet, a többi átmegy, rátámadnak a gyantlan mozdítókra és tíz ezer embert levágnak. Mózt ereje meg van törve. Ez Izrael 40 esztendőig békében marad.

Ezvel a történettel kapcsolatban sok kifogás merült fel a biblikritikusok részéről. Azt mondják, hogy nem méltó Isten harcosához ilyen orvátáadás, mint ahogy Ehud orvult megtámadta Eglont és megölte. És miatt azután

ezt a történetet erkölcsi magasságukból nélyen látnák. Ebben a leendőben csak egy szépség-hiba van, talán kettő is. Az egyik az, hogy másra nem lehetett segíteni; sereget összehajított, Gyáva, erőltetn az-azonnal meghallották volna a noábiták és csalmájában elfojtották volna a fegyverkezést, hogy egy nép nevében esetleg egy ember végzi el a nagy nép munkáját, az nem olyan lelkisínylenő és ember végzi el a olyan emberek, akik allandóan az irószással mellett állnak és lennéljebb ben, mert egyedül szabadított meg egy népet és egyedül állunk szem-munkát; máskép nem lehetett elintézni a dolgot, csak úgy, ha a módíták-hogy az aláutas, adót víró embereknek a vezetője megöli a királyt, kinek jutott volna az esszébe és nemyi vesszélynek volt kitűve. Hiszen nem lehetett kiszámítani, hogy egy ember nagy az ország közepén a ki-bátorság kellett ehud szívébe, hogy véghez vigye és milyen almas volt ez az ember, amikor a költészet ott járt, a kiültöttséget vissza-g kisérté egészen Gílgálig és mikor már társait biztonságban tudta, akkor a társait tér vissza és úgy végzi el a feladatot, amelyet napára vál-lalt. Micsoda nemis lélek lehetett, hogy nem ránt napával másokat, hanem az ehudot nem lehet olyan vállvonogatva elintézni a vesszélynek. Ezt van még egy szempont, amely a bibliakritikusoknak a fennhéjzását ténk-reteszi és ez az igazságtalan ítélet, mert hasonló eset a történela-akkor nem kifogásoljuk a tudások, hanem hősként ünneplik azt, aki ilyen-tettet véghez visz. Milyen hősként ünneplik Gajus Mucius Scävola-t, aki a rómaiakra támadó király táborába egyedül átlopakodik, hogy a királyt megölje, de nem ismervén a királyt, annak irnokát ölte meg. És mikor a király elé vitték, azt mondta a királynak: 300 római ifjú esküdtött össze, hogy meg fog téged ölni és ezek én utánam jönnek majd. És mikor a király meghallotta ezt, megdöbbent és akkor Mucius Scävola a király elé: égs öltár tűzébe beletartotta a kezét és ott égett el a keze és amikor a király látta ezt a bátorságot, akkor falkelt, a sereggel o-gyitt otthagytá Rómát és elbocsátotta Mucius Scävola-t. Ezt a tettet nem jut esszébe senkinek sem abból a szempontból tárgyalni, hogy Mucius Scävola orgyilkos lett volna, hanem az, aki be mert menni az ellenség-kellős közepébe és ott falkeresni a királyt, az bátor és hős lehet csak. Még kevésbé jut az embereknek esszébe hasonló ítélettel mérni a törté-netet, amely annyi szívnek jelentett már Szvendészó együttérzést, akkor, amikor a színházban végignézte a történetet úgy, ahogy Schiller megír-ta Tell Vilmosnak a történetét. Hogy ez a Tell Vilmos, aki olyan kitű-nő íjjász volt, hogy a fia fejéről le tudta löni az almat, amit hely-tartója követelt, akkor, amikor Gesler ezt a gonoszságot vele megcsí-náltatta, elbujt azon a helyen, ahol neki át kellett menni a egy nyil-vevessző Geslernek a szívét járta át. Ez is orgyilkosság volt. De ez Tell Vilmos volt. Mindentütt úgy ünneplik, mint egy hőst. Miért nem kifogásol-ják Mucius Scävola-t, vagy Tell Vilmost? Miért csak ehudot? Mert ő isten-embere volt. A Biblia hőse. És az isten-embere és a Biblia hőse nem kell a hitetlen embereknek, ott mindent kifogásolnak, ott mindenben akadékoskodnak, turkálnak. A valaki az isten mellett áll, ha valaki benne bízik, azt le kell szólni. Vahát, ez nyilatkozik meg itt en. Mi az egyhá-znak a tagjai, a Arisztus igaz egyházának a tagjai ilyen módon nem küz-dhetünk. Akkor, amikor Franciaországban a legnagyobb erkölcsi romlott-sággal kellett szembeszállni a református egyháznak, az ottani reformá-ció egyházának tudjuk, hogy ez a romlott királyi ház, amelynél aljasa-bat, gonoszságot, piszkosokat, jellemtelenebbet és mégis parvenű és fi-nom és az ekítettet jobban megtartó uralkodó ház még nem volt a trón-on, az a romlott erkölcsi uralkodóház és abban éppen XIV. Louis, a nap- király, akit egész Európában ünnepelelt, elhatározta, hogy a protestán-sokat egészen ki fogja irtani Franciaországból. A protestánssokkal sz-

kitani nem akaró és a misére menni nem akaró embereknek a házába be-
szállásolták a katonákat és felvették az onnivalót és az eszenciákat,
leki prédikált istentiszteletet és nem volt szabadság, költés és ha vá-
fi volt az, aki az istentiszteleten megjelent, gályára vitték, ha ne-
később bitó várta rájuk. XIV. század haláláig mondta, hogy kiirtom az or-
szágból a protestánsokat és akkor egy csoda történt Franciaországban.
A házból, utána ment az édesanyjának, nem tudta az anya látni, hogy ki-
szállt a szobából, ott állt fel gyermekkorától kezdve ezekben a rejtett titkos
istentiszteleteken, amelyeknek a tagjait, ha megfogták, börtönbe, gályákra
vitték. Ha amikor nagy lett, beállott prédikátorok, lementek egy gályára
és aratítotte az ottlevő hittestvéreit és egy titkos összejövetelen
nyolcóránálval elhatározta, hogy Franciaországban újraszervezi a pro-
van, aki Bibliájához hív. Mikor XIV. század kijelentette, hogy egy sincs az
kerületekre, a kerületeket zsinatokra. A prédikátor, amikor már üregedett,
kiment Lausanne-ba és az iskolákat úgy neveztek, hogy halál iskolája,
Lomani, amikor megfogják őket, a bitóra viszik. Mának is jártak Fran-
ciáországban voltak egész Európából elkélt, nemcsak ifjak, akik elmentek
Franciaországba, a király udvarába azért, hogy tanuljanak finansz-
kultúrát. Meglátáerkedtek a királyi udvarnak minden állásával és fi-
nomággal és akkor hazamentek, terjesztették azt a finansz-
got, amik XIV. század udvarában divatozott. Megtanultak finansz-
aljas történeteket elbeszélni és terjesztették a kultúrát mindenütt ha-
zájukban. Ezek más céllal indultak Franciaországba, mint azok a prédika-
torok, akik hegycsúcsok között, erdőkben rejtve, sziklák mögé bujva, gyűjtötték
össze a protestánsokat. Bátorították, aratították őket és a protestáns
egyházakat megtartották addig, amíg a francia forradalom után ki nem
mondták a református egyháznak a szabad istentisztelet tartását. Nos,
ebben a csodálatos, locsontendéig tartó, nehéz, keserves történelemben
volt egy szerve Franciaországnak, amely fegyverrel lázadt föl a király
ellen és hiába küldött a király erős csapatokat, ezeket az embereket
nem tudták leverni és kénytelenek voltak meghagyni a vallásszabadságot,
de a protestáns lelkesek megtiltották az újélnéket, hogy fegyvert fog-
janak. Ez a hely tehát egy egészen elazított jelenség volt és azt
mondták az újélnéket a szabadságra. Ez az a hősiesség, ez az istenre
váró hősiesség, amely anélkül, hogy fegyverrel támadt volna az ellené-
re, magát állandó életveszélynek tette ki, még csodálatra méltóbb, mint
Ehudnak a története volt más idők, más törvények. Ehud az újélné-
kben megváltozott arra, hogy megzavardítsa a nyomorúságból hozza kiáltó népet.
Voltak idők, amikor egy népe, vagy egy népnél egy népe tudott isten
mellett kitartani és miránk is az vár most. Az, hogy az idők nehezebbnek,
jönnek majd olyan évek, amikor nem tarthatjuk ilyen barátságos, kedves
szépen kivülélt történetben az istentiszteleteket, hanem titokban, rejt-
ve kell összejúlni majd. S készülni kell erre az időre, mert mint ahogy
a francia hugenottok lóc, szentendén keresztül föld alatt barlangokban
rejtőzve kitartottak az újélné mellett és megőrizték az igaz
gyeházat, a pusztá egyházát, mint ahogy ők neveztek magukat, úgy bizott
isten ránk is egy szent feladatot, ebben az országban megőrizni a nehé-
ségeket és bajok között. Ugyhogymindannyian szenvedünk bajok miatt és
sokias kitartunk isten és az ő igazsága mellett és akkor, amikor a multi-
bil élénk állnak ezek a népek, egy Ehad, egy Othniel, egy Szeveola, vagy
aki akkor nem volt fegyvere, egy Ehad, egy Othniel, egy Szeveola, vagy
aki akkor a multból élénk állnak ezek a népek és még nagyobb hősök,
akkor néha törve, szenvedve, halálveszély között kitartottak az igazság

mellett, akkor értették meg azt, hogy az Isten hősiességét akar, olyanokat, akik az igazság mellett bátran vallást tesznek akkor, amikor könnyebb és csak éppen csak bizonyítani akarják maguknak, hogy igazak. De nem akarnak Jézus mellett szenvedni, a szenvedésnek a hővérszennyországban hitet tenni. Isten hősiességét akar és azért adta nekünk Istennek, aki nem remegett az ellenség táborában, táborának közepette, hanem egyedül szabadította meg a gyáva, szolgalelkű, hitvány népet, amelynek Istenből küldött szabadítója volt.

4.1-24.

1947 nov.14.

Advas Festvőreim! Az elhunyt alkalommal egy zsidó hőnek a történetét olvastuk, Ehudét, aki Egilon, moab királyt megölte és ezzel Izraelt meg szabadította az elnyomástól. Most egy másik, némileg hasonló, de azért nagyon különböző történetet hallottunk a Bírák könyve negyedik fejezetéből, Debora és Bámak történetét. Ezt a történetet megint csak az elölcsi meg, hogy a zsidók hitlenek voltak Jehovához és a köztük lakó népek bálványimádást átvették. Már órával ezelőtt jellemeztem ennek a bálványimádásnak stét, gonosz, aljas voltát. Nemcsak abban állott ez a bálványimádás, hogy nem az igaz, láthatatlan Istenhez imádkoztak, hanem látható bálványokhoz és ez az imádás aljas kicsapongások között történt meg, véres gyilkosságokkal; undorító, utálatos volt, amit tettek, a-ho-tának a szemében. A népet Isten újra megbájtotta, 20 évig banyagatta Sísara. Jábín királynak volt a hadvezére és durván, erőszakosan zsarnokkodott rajtuk, amint olvassuk az Írásból. Egy kis baj van ezzel a viszonyal Jábín király és Sísara között. I. i. az a feltűnést ebben a történetben, hogy Sísara elég messze lakott Jábintól, nem az ő városában, továbbá az is feltűnik, hogy Sísorának, amint a következők után Debora és Bámak énekéből látni fogjuk, külön udvartartása volt. Mindfolyva itt nincs arról szó, hogy egy királynak alattvalója, egyszerű hadvezére lett volna Sísara. Egyik keves a testvérünknek a jónakiról a jónakiról rajunk volt Palesztina térségéről. Palesztina területén van egy szögellés, a Kámal hegye. A Kámal patakja vonul a tenger felé és ez olyan patak, amely télen tele van vízzel, száraz, vadul árad, nyáron pedig kiszárad. A hegyek ide a Kámalhoz meglehetősen elszűkült a völgyet jönnek előre. Szóval a kiszűkült által két síkság támadt itt, egyik a tenger partja, a másik a Jászraól síksága, a Kámal patakunk a két oldalán. Mámmost két városról van itt szó: Hászorról és Hászorétről. A két város között elég körülményes ut vezetett. Itt van a Tábor hegye, az a szép kupalakú hegy, amelynek lábán a magdicsölés hegyeknek vártanak és a Tábor hegyen vissz fel az a Hászorba, ahol Jábín király lakott és előtte telepített meg a keneus nemzetiségből való Jábél és a férje, akik nomád, baromtenyésztő emberek városba nem mentek be, hanem kint telepített meg ezen a mezőségen és ott tartották juhukat. Ma már most Sísara azért választotta ezt a helyet 300 harcosze kere számára és nagy katonasága számára, mert innen mind a két völgyet sokkalna tudta tartani. Központi fekvésű hely volt, Palesztina legtermékenyebb területe. Jábinnak sokkal kevésbé megfelelő volt a székhelye, bár itt is fontos ut vezetett át, de a legfontosabb utat Sísara foglalta el, akinek itt palotája, udvartartása volt. Bámakot Isten északról, Abulon és Haghtali törzseiből szedte össze és felkuszta a Tábor hegyére, amely északról nagyon meredek és erdős, ettől délfelé azonban lejtősebb, alkalmas volt arra, hogy lerohanjanak Sísara seregére. Ezt meg is jegyezem, hogy Sísara felvonult a Kámal patak-jának egyik ága mentén és ott támadta meg öt Bámak, valószínűleg neki-szorulva slippedszes, ingoványos hegyeknek, Sísara mási elé nem is menekülhetett, hanem mentek vissza Hászorath felé, Sísara ottgyarta a harci-szekereket, a kocsis továbbvezette. Ő maga gyalog Jábín király lakóhelye, Hászor felé ment. Ellenkező irányban, mint ahogy a harci-szekerait, a sere-gét küldte.

Essenies idejében voltak próféták. Amonak Ezekiel, Dániel, Jeremiás idejében, hanem azokban az években is, amelyben áruvák és kogytlanok voltak, de az Isten prófétái ott voltak a nép között. Erdekelt, hogy a sivatagon, ahol tartották a népet, az Isten megáldott tehetség volt és csak a tisztelet és az Isten bizonyságtevésük vezetett mindig ujra az Istenben való bizalomra. Istenhez. Nemcsak Debora, sokan lehetnek olyanok, akik látom prófétái az Isten hivatása, hogy bírói tevékenységét adott Isten és ezáltal felejtették ki amikor elment a Hira Debora-nak a zsidók között, hogy próféta és vezető dolgokat tud a népek megmondani, mind többen és többen jöttek hozzáhozott a nép ahhoz, hogy Debora ítéletétől legyenek és lassankint kérdéseit, esetleg jogi kérdéseit is, úgyhogy a prófétát Isten titkain belül a Debora természeténél fogva megtették az emberek bíróvá, mert Isten belélt a Debora tevékenységébe, hogy Isten prófétája is, maga a jog tudása még nem szivébe, hogy olyan ítéletet hozzon, amely csakugyan az emberek szívére ragadják meg és a jó utra terelik őket, az szülésges, hogy baloldali nézetek a körülményeibe és ne csak a kiliés jogi kérdéseket magyarázzák az emberek között, mert az igazi bírónak nem a jogszabályok között sétáló, bujkáló embernek kell lenni, hanem olyan, aki meglátja az igazságot és azt valósítja meg ebben a világban. Itt te volt. Azt látnak, hogy Debora hámaszágában a munkája akaratáig, mint háziaszony, mint próféta és mint bíró. Szomorú korunkban, ahol csak egy nő, az Isten megáldotta ezt a nőt és az bírónak a győzelme, az Istenhez térsnek az ideje lett Izrael számára. Amikor Debora látta a nagy nyomorúságot, amelyet Siszera 20 éves uralma teremtett a zsidók felett, sokat imádkozott az Istenhez, hogy az Isten fordítsa el a zsidó népről a zsernek igáját és Debora-t nem féltelítette meg az, hogy Siszera-nak 300 harcosokere tángzótt ott a zsidók között és az északi zsidókat elszakította a déli zsidóktól, nem ijedt meg az ellenség pompás hadi felszerelésétől, mert tudta azt, hogy minden Isten kezében van és akkor szabadhathja meg Isten az ellenség kezéből, amikor jónak látja. Tudta, hogy nem az ellenség hadierőjétől függ a zsidó nép megszabadulása, hanem az örökkévaló Istennek az akaratától. Tudta, hogy Istennek csak ki kell mondania az akaratát és a zsidók megszabadulnak az ellenségtől. És ezért Debora sokat imádkozott. És egyszer, úgy látszik kijelentést kapott Isten-től. És megáldott azt a férfit is, akit Isten kiválasztott és az Berek volt. Azért mondom a k betűt kicsit különben, mert meg kell különböztetnünk a szót egy másik Berek szótól, de az egészen más jelent. A k betűt a gégből ejtették ki a semiták. Ha pedig akkor egy ember villámok neveztek, valójában, hogy a természetben van valaki a pusztító, lecsapó villámból. Ilyen volt az a természet, az a természet szemben a 300 harci szekérről nem tántarta meg Siszera és ált elkenyszeredetten, szomorúan, reménytelenül a maga falujában és reménytelenül nézett a jövőbe, hogy Izrael számára nincs szabadság. Azt az ellenséget, azt a Siszera-t senki sem tudja leverni, hogy is lehetne 300 harci szekérnek nekimeenni. Réptelen még a gondolat is. És Berek, a villám, mert Berek azt jelenti, hogy villám, nem áldottat jelent, űlt otthon tétlenül és reménytelenül. egészen addig, míg Debora, aki nő volt, próféta volt és aki hitte, imádkozott Istenhez, egyszer kijelentést kapott és a kijelentés után üzent Bereknek és elhívta magához. Ő pedig nem ott lakott, ahol Debora; ott lakott Hácscr felett, Debora pedig lent. űrain térszében lakott, ahol egy palma állott a városon kívül és ez alatt szokta az ifjúkészt végezni és innen északrai lehívta Berekot. Kérdező fordult hozzá, de a kérdésben Isten felszólítása volt, nem parancsolta-a meg Ur, hogy menj és vonulj át. De ebben a kérdésben ott volt az Isten utasítása: te vagy az, akit az Isten kiválasztott. Azt mondta Debora: csak gyűjteni a Zetulon és Hattuli térszéből tízezer

ferfit és meg kell támadni Siserát és átven a kezébe forja adni és
 akkor Bärk ennek az asszonynak a hősiességét látta, a szívében szólt,
 kijelentést kapd az istenél, 1833 velem nem indokolt, és ha te azt a
 hogy mit tegyek és veled nekinyomok a lehetetlennek in. a Debora azt
 mondta: bizonnyal alacsony. Siserát határozottan az, hogy alacsony el-
 szeggyűjtés nem lehetett titokban megokát kénak vizik a szíven
 birt, valójában még ellenséges népből való hírnökök, nem Jabinnak
 Siserának. Siserá hozzájárul az egésznek összekapcsolásának. A
 dolgot elbeszélve, hogy nagy dolgról van szó. Az isten azt a gondolatot
 nek a fennakiját. Ez a laborhegy olyan nagy, mint a munk a labor hegy-
 mellett a Badacsony. Minden oldalról egy seregnek, vagy lejtősebb köp-
 nyeg veszi körül, egyedül áll a síkságon és mint a Badacsony, a tetőjén
 olyan magán, olyan nagy a fennak rajta, mint a Badacsony teteje. 700-750
 270 m. magas. Jó magas hegy, annak a tetőjére, fennakjára gyűjtötte össze
 maga seregét, jött a Siserá patak völgyében és a labor hegye mellett fel-
 vonult, Debora jelt adott és Bärk seregének az élén leszállt a hegyről
 és megáradta fértelen, váratlanul Siserának a seregét. Mivel pedig egy
 ilyen támadásban igen sok függ attól, hogy milyen bitorrággal és lelki-
 megerősítéssel Siserát és seregét és amikor aláadott a tizezernyi zai-
 lázott. Siserán magán is oly féltelen vett erőt, hogy nem a kocsián me-
 kült el, hanem hagyta a kocsiát és hogy ne hűződik át és északra
 futott onnant. Bärk nem vette észre Siserának a menekülését; nyomon kö-
 vette a menekülést és levágta őket, úgyhogy nem maradt senki Siserá se-
 regétől. Mikor észre vették, akkor ment észre felé, Jabin sákhelyére és
 utközben találkozott Siserával, mint Siserá Jáhellel, aki a hácor felé vezet
 az on lekött, sátorban. Azt ember vonul arm. Az első Siserá volt. Amikor
 Siserá megérkezik Jáhel sátorához, Jáhel kijön eléje, magha jolt előtte és
 behívja a sátorába, hogy felüldüljön. Siserá ottan bonyor, mert fértelen,
 keneus hábernek Jabin király ha nem is szövetségese volt, de vele béké-
 ben él szomszédja. Siserá ismerte Jáhelt és nézett és nyugotban bement
 a sátorba. Jáhel azonban nem volt Siserához szíves. Nem barátságából hi-
 ta be, hanem mert terve volt vele, az, hogy alpusztítsa. Amikor Siserá Jáhel
 hívására bonyor a sátorba és borzongató fáradtságotól elgyötörve lefekszik
 bizony sok álomlátást kellett futnia talán 20-25-öt is, amig oda érke-
 zett, elgyötörve lefekszik és Jáhel laboritja egy szőnyeggel. Illyen nomád
 emberek a sátorában sok szőnyegféle van. Siserá azonban nyugtalan fel-
 kel, vizet kér. Jáhel viz helyett szívesen kinyitja a tejes tálát és ab-
 ból ad neki. Ezek a nomád népek, a zaidók és az akkor élő hasonló népek
 nem hordában, nem is ködében tartották a folyadékot, hanem kecsketej-
 ből készült tálakban. A tejet a tálakban nem őrös tejt volt, hanem a vanyu-
 volt egy készítmény módjuk, hogy a tejet feldolgozták hátsó itallá, amely-
 ben azonszitalon volt. Utasok irják le, pl. Aondor ezredes, aki ott járt
 ezen a vidéken, hogy rendkívül hátsó itál volt, de alató határu is. Gy-
 hogy Siserá milyen alázati tőle. Az azt az alázati megismerja fel Jáhel
 asszony, hogy vessz egy kéznél levő sátoroséget, vagy pedig egyet, mely a
 sátra felkötötte, a földből kihúzott nagy övöket, fésheggel, melyel a
 sátor kotelait rögzítették a földbe bala, odalopozott a csendesán hívó
 Siserához és a hántakához illesztette a szővet, átszögte a fejét és
 meghalt anélkül, hogy magához tért volna. Azután jött, Jáhel később a mási-
 utra, Bärk és megtaata, hogy az ellenség vezetőre, Siserát ott van. Az az is
 mutatja azt, hogy Siserá nem közönséges alátvaló volt, hanem halvtartó-
 féle. Az, hogy teljesült be Debora az a jövendölése, hogy asszony kezé-
 be adja a győzelmet nagyobbik felét. Mert az állanséges vezető elfogni és
 megadni az a nagyobb dicsőség és ez nem Bärknek a része lett, hanem Jáh

16. Mit vétett Barmkya, hogyne ment egyedül, bizalommal neki a haragnak, szony-prófétát. Ha ne ment egyedül, bizalommal, a teljes dicsőség az az- az óvó lett, hanem egy szonyos Jáhél. Itt azonban meg kell jegyeznünk, ismerte ki magát Jéhovu utján és azért vitte Beborát magával, mert nem a rohama sárga Debóra nem is ment el-lehat nem Gyava volt Barmkya, mert hitetlen volt. És a hitetlensége volt annak az oka, hogy látta Barmkya, hanem azt nem értéken az ő kezébe adta. Ennél a történetnél aztán megint fel- vetődik az a kérdés, hogy egy ilyen orgyilkosság vajon isten akarta volt Arnyéket vet Jáhélnek a tette az, hogy Sisera halálának igen sok áruvalása van, úgy mint baráthoz Arnyéket vet Jáhél tette, hogy Sisera bizalommal ment be hozzá, a keletiének a vendégszeretete, a házigazda kételkedés lehetetlen. Azt Jáhél tette, hogy azonban az isten barmkya ilyen tettet elkövetésé- tette. Lehet-e isten szabadításának tekinteni egy ilyen tettet, amely el- vethető az is, hogy Sisera akkor, amikor Jáhél átráta ment, áthágta a leg- bud. Azaz is megakadott, hogy a férfi belakodott az asszony szatyló- sa van egy másik magyarázat, amely ha nem is szűrti, mégis úgy tűnteti- fel azt a tettet, mint isten szabadítást. Mert isten sokszor szabadít olyan emberek között, akik nem engedelmeskedtek az ő vezetésé alatt állanak és akiknek a tetteit a felelősséget isten nem vállalja magára. Cirus kí- rály is kiválasztotta volt az istennek, Babukodonozor is, és mégis súlyo- san büntette az isten. A választottak tetteivel nem mindig azonosítja ma- git. Nem jelenti, hogy isten helyben hagyta azt, amit Jáhél elkövetett. Egy csodakodott, ahogy tudott. De isten megengedte azt a gyilkosságot, mert amit Sisera tett 20 éven keresztül, rabolta a zsidó népet, uralkodott raj- ta, pedig ő civilizált, kulturált egyiptomi népek volt a követe, mégis úgy rabolta, fosztogatta a zsidó népet, hogy a benn nem volt ilyalóm és nem zsarolni, kifosztani a zsidókkal szemben és amikor egy nép így tudja akkor arm a zsarnok uralkora el kell, hogy jöjjön istennek a büntetése, mint ahogy el is jött a zsarnokra a büntetés akkor; ezt kell tekintet- venni, amikor Jáhélnek a tettet meg akarjuk ítélni. Az örökkévaló isten úgy végsztt Siserával, mint a hogy ő végsztt a zsidókkal. Amiből az egyetlen volt ő, ahogy kihasználta az eszközöket, melyek rendelkezésére állottak, úgy használta ki Jáhél is az alkalmat, hogy elpusztítsa Izrael ellenségét. De ne felejtjük el, hogy a kanász Héber azért jött el idegen fajú ember léte re a zsidóknak, mert az örökkévaló istennek az ismerete hűsü, vont. Ha nem is volt zsidó Jáhél, azért a zsidók istenét ők is imádták és amik- or látták körös-körül az isten népének a baját, szenvedését, gyöttrésé- t és Siseraék a gonosz, zsarnoki uralmát, az ő igazságos lelki felháborod- va nézte, hogy mi történik isten választott népével, akik iránt jándulal- tal voltak és Jáhél felháborodott lelke, amely éveken át télt az gyűlö- lettel és elkeseredéssel és az az a vágyval, hogy ez a gonosz hadvezér elpusztuljon, Jáhélnek ez az istenért való lelkesedése és a választott néppel való együttérzése adta a kezébe a kalapácsot és a sátorövekkel arra, hogy végsztt Izrael elnyomójával. Annál is inkább, mert Sisera akkor, amikor Jáhél sátora előtt elment, Jabin királyhoz ment és ha Jabin király- hoz eljut, akkor Jabin seregével újabb sereget gyűjt és megújul Izrael- nek az elnyomása. Az isten Jáhél kezébe adta a zsidók ellenségét és meg- szabadította a zsidókat az ellenségétől. Így kell nézni ezt a történetet. Istén nem okvetlenül teszi egy-egy magát azokkal, akik keresik. Sokszor mi olyan dolgokat vizsgálunk véghez, amelyeket isten nem helyesel, de akkor, amikor a nyomorúságban csukaszunk, de mégis attól a vágytól megülve, hogy az istennek a neve dicsőbb legyen, ő lehajol hozzánk és elnézi azt, hogy a

totta a fejét, az urcot. És annak a jele volt, hogy aki ilyen kendővel jár, az nem Snellő, hanem valakinek a kománysága alatti áll, vagyis nem a maga ura. Mivel a régi asszonyok a férjüknek engedelmességek, azért hosszú haját viselték, a férfiak pedig engedelmességek, azért hosszú haját viselték. Ha tehát a nazirok a régi asszonyoknak és nem viselték hosszú haját, ha tehát a nazirok a régi asszonyokhoz hasonlóan haját viselték, azt akarták ezzel kifejezni, hogy mi odaszenteltük magunkat az Istennek, hogy uralkodják rajtuk, lemondunk férfi Snellőségünkéről és egészen Istennek szenteljük, Istenre bízunk magunkat. Számomra is azt jelenti, hogy nem a maga ura, hanem az Isten uralkodik rajta, hogy azután kikapongó életet él és elvesztette haját és erejét, szemevilágát, életét, azt jelenti, hogy a valaki a fogadalmat megsejti, előli Isten öntetése. Tehát abban a korban, amikor a nép odaadta magát a Badloknak és amikor elfeledkezett Istenről, még mindig voltak Izraelben olyanok, akik hajukat megmetsztették és ezek voltak, akik nyíltan hirdették, hogy ők nem a maguk életét élék és ezek tartották fenn Izraelben az Istenhez való ragaszkodás tiszteletét. És amikor a nép megbánta tetteit, azt azért tehetők, mert voltak olyanok, akik Istenhez ragaszkodtak. Errefelől van tehát itt szó. Debora hálát ad azért, hogy volt még olyan, aki hűl maradt az Istenhez és ezek nem szűgyalták azt, hogy ők nem igazi férfiak, hanem alávették magukat az Istennek. És ha miközben is vannak olyanok, akik Istennek odaszentelik magukat egy olyan korban, amikor az emberek nem bíznak Istenben, akkor abban az órában, amikor eljön majd a népek, újító büntetés, ezek az emberek megfogják majd tudni mitutáni az Istenhez való visszavonuló utat. Azt szokták ki, hogy ebben az Istennél elszakadó egyházban legyenek olyanok, akik Jehovának odaszentelik magukat és nem szűgyenlik, hogy ők az Istenhez tartoznak; hogy egy másik Debora majd hálát adhatson Istennek, hogy voltak olyanok, akik hosszú haját viselték. Ők voltak azok, akik Jehovának odaszenteltek magukat és az úgy hatott a népre, hogy amikor felhangzott a Debora és Bára szava, és huzura hívta a népet, akkor készségesen engedelmessétek. Debora olyan fordul a szemesd kinyilván, a pogány népek uralkodójához, akik olyan megvetően tekintettek Izrael népre, "halljátok meg királyok... stb." Tehát ebben a világban, amikor mindaféle tárgyakat imádtak, abban az időben boldogan Istenen fel Debora és Bára sneke és azt mondják: a Jehovának énekelok és héli mondok magasztalást, míg mások a Badlokat imádják.

Tegnap hallottam, hogy milyen utalatos természetrajzi könyveket tanítanak a nyolcadik osztályban. Abban a korban, amikor félretolták az emberek a szeméret és szeméretlenül oda tudnak állni az emberek elé és megrontják a gyermekek lelkeit is, abban az időben legyenek olyan emberek, akik mernek ilyenkor zengeni dicsőítést. És amikor azt gondolják, hogy az ember a nagy és erős és a katonák, harci szerekkel győzedelmessékednek ebben a világban, legyenek olyanok, akik merik mondani: Istennél van az erő és a világban az erő, amit Isten akar. Legyenek szívek, amelyekből árad a hála és szeretet Isten felé akkor is, amikor körülöttnünk minden olyan sötét és nehéz és ránk nehezedik az istentelenség és ránk következik olyan nagy igazságtalanság, amikor az emberek nem tudják egymást megbocsátani, még kevésbé szeretni, legyenek olyan szívek, akik tudják mondani, alásni az Isten, akinek a szíve szeretet és megajulják Deborával énekelni és legelőször az ragadja meg a szívéket, amely minden Izraelita szívét volt zarva, hogy Isten hogyan szabadította meg a népet Egyiptomból, a rabságból, hol a szidők elvesztették a képességeket arról, hogy szabad emberré váljanak. Akkor szembejött velük az örökérvülő Isten és mivel Egyiptomból keletre fekszik Ikon, azért a szidők elé Szeirből jövő Istenet úgy tekintik, mint aki Szeirből jön és őket eljegyzeze a Zion hegyén a törvénnyel. Úram, amikor Jehova rálépett, tudjuk azt, hogy ilyen hatalommal és dicsőséggel jelentette ki magát a szidő népeknek, amikor az egész hogy tizen égett és a szidők nem tudták elviseelni azt a fényt, ami Mózes arcáról sugárzott, amikor eléjük ment és amikor eltakarta azt a vakító fényt, amelyet magába szívott, amikor ott fenn találkozott Jehovával. És jut eszébe Debórának; hogy adta

át egymásnak aprófi fiura azt a csendeslato történetet, hogy az Isten
 hogy szabítottá ki Izrael népet gyilkosokból, hogy hozott ki bennünket
 az Isten ilyen erővel és hatalmasan, és jutott szűz, az töltötte el
 kellett volna megbolcsolva lélekkel térni azt, hogy leigazuk sket, algyayk
 felmentek az sír Istentől Debora és sok zsidó lelkeben azonban ott állt
 az az emlék és ezek meghagyták a hujukat női és így algyayzták nagy-
 az emlék. Amikor az az emlék elvonul Debora és Barak lelke előtt, akkor
 azokra a csendeslato dolgokra, eseményekre emlékeznek vissza. Hűség, kitar-
 tással, amit Isten kikötött a szamukra, és az zsidó nép. "Ihantak az utca-
 melyben benne van, benne szűzvel a zsidó nép." Ihantak az utca-
 voltak rablival és nem volt kizárva tanácsos kimenni az utra. Ha vala-
 ki kivitt árut az utra, megtámadták és elrabolták tőle. Azért Jshel ide-
 vagyis apró, kevesen nagyokan jártak azok, akiknek oktatónul mondták,
 kellett, nehogy a rablival és gyilkosokkal találkozzanak. Megszüntek a
 kerületen helyek Izraelben. Volt fállal kerület város, amelyben sokan
 álltak és volt kerületen hely, amelybe könnyen becsúszhattak az allandó.
 így volt az Magyarországon is, pl. amikor a mondogok jöttek, főcsén is na-
 talált népet lenyilasták és vagyonukat elvették. Azért Izraelben már nem
 volt kerületen hely, mert mindenki beszívagott a városok, így anki nem
 vőrt az emberekre, amikor pihantak az utak. "Magszűntek végképpen, amikor
 én, Debora felkelék Izrael anyja-ként." "B.v. inkább Debora írta ezt az
 éneket, mint Barak Barak csak így írta oda a nevét Debora mellé, mint
 a néve mellé. Itus. A B.v. erőszakolt forlítás, mert a nép dült betűkkel
 van a megelődésben nincs szó a népről, hanem dehaváról és ez valóság.
 Főri helyett azt választott. De akkor mind két megkezdődött a harc. A
 hát azt mondta Debora, hogy sen pajza, sem páncél nem volt a népről, mert
 lefegyverezték. Egy legyőzött népet büntetés ér, ha fegyvert találunk ná-
 la. A nép nem tudta magát védeni. Elvették tőle a fegyvereket. Iz-
 raelnek 40.000 főnyi serege volt, de lefegyverezték. Ott volt tehát egy
 hadsereg, melynek nem volt fegyvere és amely nem is akart fegyvert szor-
 nezni magának, mert az kivétel volt, hogy Thud kerdot készítettett mag-
 nok, akik belefojtották Izraelbe a lelket. Itben az időben a vezetők
 voltak olyanok, akik a lelket tartották a népből és azt mondták: szilva azoké,
 akik a törvényt szabják Izraelben. Akik a nép közöttünk ájankoztak.
 Mikor Debora előállt, mint Isten küldöttje, az szabraz megmozdultak. De-
 bora visszaemlékezett, hogy nem egyedül volt, aki kitartott az Isten mel-
 lett, hanem a nép vezetői is. "Akkor álltak fehér szamarakon..." stb. lo.v.
 Szamarak voltak a lovaglásra használt állatok; a gyobbak voltak, mint a
 a szamaraink és alkalmasak voltak a lovaglásra. Az alkéleknek tekint
 visza, akik fehér szamarakon ültek, mert akik maradtak az Istenhez. Akik
 ültek a szamarakon? Ez olyan volt, mint a bírő szék. A bírő is teljesít-
 tették kötelességüket. De ha csak rájuk gondolt, hanem a többiekre is és
 akik gylog jártak, mind énekeljete". Voltak olyanok is, akiket hívott
 Debora és készítesen mentek, hogy Izrael Istenségnek szolgálnak. A város-
 son kívül voltak a ciszternák, itt a viznél ültek, ott gyűlték össze a
 konytrák és ott beszélték meg a dolgokat. Autnál a magyar falvakban.
 A vizzerítés volt az alkalom, a találkozásra és ott egyes közt szűz-
 lőve mondták a hírt: Jehova mellénk fog állni. Halljátok, hogy mit dőnt
 Debora! Az emberek lelke megtelt bizalommal és erről mind megemlékezik
 Debora. Így tudja Isten továbbé lélekből lélekbe. Ott beszéltek az úrnak igaz-
 ságát, így adja továbbé lélekből lélekbe. Ott beszéltek az úrnak igaz-
 ságát, hogy t. l. Isten igazságos és a gonoszokra kitűzi a maga haragját,
 hogy aki tud dősszini akkor, amikor állítja és millió éheznek, akkor az
 Isten megautatja a maga igazságát. faluhoz való igazságát is megau-

tatta, mert akiket kiűztek a falyakból, látni fogják, hogy az Isten
melléjük áll. Nérd, azt hídát a szidd Debora. Akkor újra a kapuzás
vonal a szidd nép. Mert általában az volt az igazi törvényes társaság
hely. Szegényeknek mint olyan nép, amely már emlékedni a nagy Egyben-
vességyűlének a véroshégen a parlamentben és a nagy Egyben-
kévélő Isten mellé kell állni. Ahol fel Debora, mondj énekét! Gondolj
hírdőre és biztatja meg, énekelj és magantöld látni, aki ilyen cso-
most foga viss a nagy foglyait. Az egyszerre megjel onk előtte az a
pillanat, amikor a labor hegyen összeváltották a népet és a
sziddk és lassanként megtelt a nagy teteje hamrakész néppel. Vissza-
hozott arra, hogy amikor ott állt a hegyen biztonságban, mert tudta,
lejtött hozzá a hatalmak ellen. Felhozta, hogy honnan jöttek azok,
akik később voltak harcolni. Fraimból, kiknek gyökere Amalekben, utána
Benjámin, a te néped közé. Mairból jöttek le vezérek és Zebulonból, kik
a veséri pálcát tartják. És Isakhár fejedelmek Deboraival és Zebulonból, kik
egy árnak, a völgybe rohan követőivel. Csak a Ruben patakjánál vannak
nagy elhatározások. Ruben egy határozatlan ember volt, aki jól ajart,
de nem mert a testvérelvel szembenézni, szembenézni, tehát a testvérel
is ilyenek voltak. Miran, kiknek gyökere volt Amalekben: Jógus és harcolt
Amalekben; azután Rhud és tetteire akirból Amalekben, Zebulonból,
kik a veséri pálcát tartották és Isakhár fejedelmek és Barak és legyö-
rhendő katonái. Segsége, csak a Ruben patakjánál vannak elhatáro-
zások. Miért maradtál félve a hódályban? stb. Ezek is a megrovottak
között vannak. Silad a Jordánon túl pihen. Hat Dan miér időkik ha jói-
nál volt kereskedelmi összeköttetésbe léptek és bejött gyárítottak.
Azer a tenger partján ül és nyugszik az öbölben. Lélenül ülnek a tenger-
tik életüket. De Zebulon, a halálra elszánt nép és Naphtali is jó. A
lyok jöttek és harcoltak. stb. Simeonról és udáról nem említett meg,
kik el nem jöttek, de azért nem fele meg őket Debora, mert el voltak
foglyulva a filiszteusokkal. Aival és alvágsték a maguk munkáját, azért
nem feddi meg őket Debora. Ezek sílik a maguk nehéz életét délen. Egy
titkot árul el egy pár szóval és ebben benne van a legeszedelatosabb
győzelem nyitja: az égben harcoltak a sziddkkel, az ő helyükben vívtak
Siseraival. Az égben harcoltak, ez tehát egy kép, mert nem a csillagok,
hanem az Istenből küldött angyalok jártak ott és Debora azért volt
prófétanő, hogy lássa, hogy az égben mi történik. Mert Jehova har-
colt és megrettentette Sisera seregét és az az, amit az emberek az sem
vesznek tekintetbe, hanem mindig arra gondolnak, hogy ezen a földön kik
a hatalmak és nem gondolnak arra, hogy az örökérvölő Isten hatalma-
sabb minden földi hatalmakkal és a végén azok győznek, akik az örök-
kérvölő Isten mellett állnak, mert a Jehova harcol örökké. Ez a hitelen-
ség tünik fel az emberek tekintetéből általában, amikor jönnek és mon-
ják: tehát így, meg amugy van. Az azt nem veszik tekintetbe, hogy Jehova
páisa lehet és az történik, amit akar; ezt mondják, ahelyett, hogy össze-
állnának imádkozni, hogy álljon az Svéd mellé és szabad legyen az utja
minden emberhez az Evangéliumnak. De Debora szemel előtt megnyitja
a valódság, mert bizni Istenben és nem nézte Sisera és órási harisze-
kerét. Az égben harcoltak és az lett a következménye, hogy a Isten pa-
takjába menekültek az izraeliták elől. A Isten patakja seperje el őket
és amikor azt a harci élményt maga alá képzelte, meg is bátorította
lelkét. Ott volt egy város, Meroz, mely gyávn becsukta kapuit. Aközös-
tot meg Merozt, mert nem jöttek az Urnak segítségére. Akkor eszébe
jut valaki, aki segítségére jött az Urnak és az egy kenusz asszony
volt a nagy szidd, egy edem torus, melyből Mőzes ipu arult. Ez a Jabel ma-
tette meg Izraelt attól, hogy Sisera egészen feltámadjon. Az vízet kér
161, 6 tejet adott. stb. 27 v. Debora nem jut eszébe annak a
tetlen a kegyetlensége, mert eszébe jut az a sok kegyetlenség, amit
Sisera csinált a sziddkkel, hogy azarolta ki őket. Hogy ábrándot meg a
falyak, hogy telt meg az emberek lelke békétlenséggel és az ezer és
ezer jászó mind kihangszott, mind felhangzott az Istenhez. Izrael gyöt-

ból. Alkalmas arra, hogy egy nagy sereget meg lehessen itt itatni. Ez a Harósról forras a Gilboa hegy északi lejtőjén alul van. Ettől a Gilboa hegyestől hegye, ahol Siserával kapcsolatban időztünk egy ideig. Nos, ezt a kőzetből a Tabor szeljük magunk alá és akkor megértjük a történetnek a földrajzi oldalát. I. i. ebből a völgyből, a Jézusral völgyével keletre terül el Manassé területnek a birtoka, amely törzsek tartozott Gedeon. Ennek a törzseknek a területén, ezekben gyűlt össze az a sereg Gedeon vezérése alatt. Egy forrás a területen a Gilboa hegy Manassé északi határán van. Ettől északra van még egy hegy és azon túl jötték alá a midianiták és elfoglalták a völgyet. Egy nagy kiterjedésben telepedtek meg. Rengeteg szákmányt hoztak magukkal, állatokkal, el kellett állítani, mert a midianiták tudomására jutott, hogy a szünetük között hét év óta nagy felkelés támadt. Ismerték a vezéreket. Azt nem sikerült be kellett következnie. Gedeonnak azonban még mindig aggódalmi tennit hagyó nép volt, az izrael népe, egy ilyen néppel meg mindig aggódalmi feladat volt, annál is inkább, mert a midianiták több, mint százszázalékosan nem kis a száidék 32 ezren, majdnem négyszáz akkora volt a midianiták serege, mint a köbött, szolgátsághoz szokott nép. Amint ez mindjárt ki is derül, hogy a zsidó háborúba vezető valaki a népet, mondja ki, hogy azt mondja, mielőtt re is hajtották. Gedeonnak első dolga volt, hogy ezt közölje. Na egy 32 ezerszázalékosan 22.000. Több mint ketharmada. Ebből látjuk, hogy na nagy vitességgel szorult ebbe a hadseregbe. Maradt tízezer. Ezek legalább kőszek voltak háborúba nem. De Isten azt mondta Gedeonnak, hogy nekem még ez is sok. A 120-130.000-es midianita sereggel szemben mondta az Isten: nekem még ez is sok. Azt, hogy azt ne mondja a nép, hogy ők verték meg a midianitákat, azt majd megmondom neked, kiket választottam ki. Azok menjenek vele és a többiek menjenek haza. Még mielőtt lemenének a zsidókkal a harósról patakhoz, mentak alá. Az a Jordántól keletre van. Ez a Gilboa hegyeség volt. Sokan azt gondolják, hogy tévedés volt, mert emlékezetből adták tovább a történetet. Magyarországon is sok egyforma nevű város van. Sokféle magyar, Vasvárhely, Ujhely, Varnak nevek, amelyek sokfelé előfordulnak. Gilboát Manasséknak a legidősebb fia és róla neveztek el a hegyet. Ez azt a hegyet, ahol a hadsereg állott. Gilboát hegynek nevezték, nem az a Gilboát, amely a Jordántól keletre terül el, ahol Jakób és Labán egymással találkoztak akkor, amikor Jakób megszökött, nem arról a hegyről van szó, hanem egy kisebb Gilboát hegyről, amely a Gilboa hegynek az északi nyulványa. Innen ment haza az a huszonkétezer zsidó, akik félték a háborúba beavatkozni. Maradt tehát tízezer. Ezzel Gedeon alament a hegy aljába és ott volt, amit mondtam, ez a bővizű harósról forrás, és itt a forrásnál azután Gedeon megengedte, hogy a nép igyék. És az Isten azt mondta, hogy aki igyék, mint egy kutya, azt vidd magaddal, de aki letérdel és úgy igyék, menjen haza. Erre vonatkozhat sok vitaközpont volt. Hogy micsoda ivás volt ez? A háziállatokat megfigyelve arra jöttünk rá, hogy a háziállatok nagy része úgy igyék, mint az ember, és sok úgy igyék, mint a kutya. A macska is. Ezek a nyulvükkel lapátolják a vizet. A tehén, a ló úgy igyék, hogy beleugrja fejét a vízbe és beiszja a vizet magába. Azok, akik szivják, emögökre isznak, menjenek haza és akik kutya módra isznak, maradjanak Gedeonnal. Isten azokat választja ki, akik nem voltak olyan kényesek, kényelmesekek, hanem amikor a vizet megtalálták mindjárt a tenyerikkel hajtották a vizet. A többiek nakitérdeltek és úgy szivták. Az Isten azokat választotta ki, akik gyorsan találtak az ivásra. Valaki megfigyelte újabb időben az ottani benszüllöttéket, akiknek valaki fullajtár szerepet vállalt és rendkívül gyorsan kellett megtalálni, hogy az Istenet átvigye és akkor megtalálta a vizet, gyorsan elintézte az ivást és futott tovább. Úgy ivott, mint ahogy Gedeonnak a 300 ember. Elhat azokat választotta ki Isten, akik nem olyan kényesek voltak. Elhat hány ember ment

el akkor 9,700 ment el és maradt 300. A 32,000 ember 1/100-án része.
 Még annyi sem, annyi még volt az 1000-nak. Az isten valósággal úgy bánt
 neki, mint a zsidóknak, mintha megtráfná, megcsufolta, kigyalolta volna őket.
 mált. Az egész hadseregtől elvonta az anniválót, illetve a kürtöket s
 az egész hadsereg összes kürtjei a 300 ember keszbe jutottak. Mind a
 300 embere volt egy kürtje, továbbá mind egyenként volt egy kordája,
 hanem keleti edényre, ahol a kordát 8-10 cm.-es lyukkal rendelkező kordára,
 degyiknek volt egy falkája. Egyre nem volt egyiknek sem falkya, kor-
 totta őket és úgy irányította, hogy körülvették a hegyen csoportba o-
 ssa minden oldalról a körülöttük lévő hegyoldalra helyezkedtek a zsidók.
 Arra voltak ják, hogy a midianiták közül egy csapatot alkottak. A
 meghagyta nekik, hogy a midianiták körül egy csapatot alkottak. A
 korszát. A falkyákat meggyújtották és rájuk húzták a kordát. A falkya
 nitákat, akkor következett a támadás. Hogy ment végbe, azt majd al-
 szélem.

Most előbb visszatérünk Gedeonhoz és megkérdezzük, hogy érsi magát és
 azt feleli, hogy még mindig nem tudom, egészen biztosan, hogy fog a dolog
 sikeres lenni. De a dolog bizonyos volt. "Isten még egy utolsó bízta meg az
 neki. Azt mondta: vedd magad mellé a hadapródotát és menjek be a midia-
 niták táborába. Nem tudom, hogy látták-e az éjszakában azt a két embert
 jónni. De ha látták is, nem kellett túlnézni felni. Udaferköstek és meghallot-
 tak, hogy mit beszélnek. Az egyik elbeszélte, hogy mit álmodott, azt, hogy a
 hegyről lefelé gurult egy arpakenyér, amely meg volt pörköltve. Lehat nem
 ronds sítéssel kenyér egy arpakenyér, amely meg volt pörköltve. Lehat nem
 kenyér. Egy olyan kenyér, melyet tűsön megpörköltek, vagy pörkölt
 is lett ennek következtében. Egy kis száraz arpakenyér és könnyű, kisebb
 gyen és amikor leér, a midianiták vezetői sátorához fordulni a ha-
 ritotta és a sátor tetője alá kerül. A sátorhoz ér, egyszerűen fel-
 azt mondja: az az arpakenyér Gedeon. És amikor Gedeon meghallotta, le-
 runt a földre és imádkozt az Istennek. Azt mondta: "Isten, hogy meg-
 imádkozt az Isten? Mert ebből az álomból látta, hogy Isten már elvágta
 a maga dolgát a midianitákkal. Egy, hogy megfélemlítette őket. A midiani-
 tákon erőt vett a félelem. Nem szokott megtörténni, hogy bizonyos esetek-
 ben az ember elkezd félni és rossz következik. Nem tapasztalta még sen-
 ki, hogy az embereknek nekiment és megérezte, hogy nem fog sikerülni?
 Diákoknál is megtörténni, hogy egy vizsgának nekikennek és ilyen félelem
 fojtja el őket. A midianiták megtehették a háviselést, de most valami
 titkolt félelem vált rájuk. És elcsüggesztette őket ez a félelem. Valami
 rajtuk állt; nem egy-két emberen, hanem az egész táboron. És a midianiták
 féltak. Amikor valaki ilyen félelemben meglepődött támadás ér, elveszti a
 józan eszét és meggondolatlanul cselekszik, azonnal menekülni kezd. Ezt
 fell tudunk a midianiták lelkeiben Isten elvágta a gyűszűt, leborult
 arról, hogy a midianiták lelkeiben Isten elvágta a gyűszűt, leborult
 és imádkozt az Isten. Tudta, hogy a gyűszűt kess. Visszatért és elvágta
 a csapatot, 100-100 embert és körülvették a midianiták. Mikor sejtette,
 hogy a felvonulás megtörtént, megfuvatta a kürtöket, összetörték a kordá-
 kat és kilátzott a falkya. És a midianiták maguk körül falkya tengert
 láttak. 300 kürt szólt egyszerre és nyilvánvaló, hogy ha volna hadsereg,
 ott százszor annyi embernek kell lenni. Amikor a midianiták meghallották
 a kürtök fuvását és látták a kigyuló falkyákat, elvezítették a fej-
 ket és mindenki menekülni kezdett, a zsidók pedig ott álltak fegyvert-
 mint ahogy a kürt szólt. Mindenki összehúzott a másik felé és amikor
 jötték a másik oldalról szembe futó csapatok, mindenki állomásgé-
 dolt a saját falkáját és így a midianiták egymást kaszáolták és a
 csel ekerült. Aki a midianiták közül megmaradt, futott, menekült, de Ge-
 deon, aki nem vésztette el a fejszt, megjelent a földön, hogy székelt el a
 vésztet. Ott at lehetett menni a földön és aki a midianiták közül arra

menekült, azt levágták. Arra gondolt a két veszpr, akiket elfogtak és megdíták. Egyhogy en a rablóhad, amely nem a mai állásponton volt, hogy azt mondják, hogy csak az egyik, aki dolgozik, ez ottak, elvették a többiét, mindig abból éltek, amiért más fűződött és amit nem szereztek. Ezek a gonosz, a jás rablók elpusztultak és az isten népe felszabadult. Nem mondható neki, hogy a zsidók ereje mentette meg a zsidókat. Ugyan ez a történet, amely minden dicshírt az istennek. Ugyan abból a történetből azt a következtetést vonhatjuk le, hogy az istennek nem kell sok ember, ahhoz, hogy segítsen és az istennek mindig szükségre fordul a gyerekekre ahhoz, hogy segítsen, hanem ha imádkoznak istenhez és segítséget. Az isten alacsony és segít. Ezt az istennek a segítségre éppen ahhoz van köte, hogy ne sok ember legyen ott, hogy nehegy azt mondják, hogy a mi érnek segít, rajtuk. Ahhoz, hogy isteni szabadság történjen, hanem amikor emberi erő nem segíthet, akkor lép közbe az isten és segít. Az tehát emberi szabadságot keresünk valami szenvedésből, veszedelméből, akkor soha se azt vizsgáljuk, hogy emberileg a szabadság istent, vagy nem. Az isten úgy szokott segíteni, hogy az emberi segítség kizártnak látszik és akkor segít az isten. Ezt tehát jól jegyezzük meg. Tehát annak, hogy az isten segítsen és a mi kérdéseinkre feleljen az akadály rendszerint az, hogy mi embereket nézünk, emberi utakat vizsgálunk és nem az örökkévaló istenre támaszkodunk. Az az akadály, tehát akkor, amikor az emberek megijednek és félnek és nem bíznak az istenben, ebben a félésben tartják vissza istennek a segítségét. Ezt kérem nagyon fontos tudnunk. Egy régi, kedves és mély lelki ígéretet mondta azt, hogy az igazi kereszténynek akkor, amikor békesség és nyugalom van, sok sok emberhez fordulnak és vizik szét az evangéliumot, de amikor baj van, igyekeznek mindenkit távol tartani, aki nem feltétlen hittel áll az isten oldalán, mert olyankor, amikor küzdelemet kell vívni, akkor egész szívvel, hittel harcolt keresztényekre van szükség. Nem nagy taborra van szükség, hanem arra, hogy akik isten mellé állnak, egész lelkükben ott álljanak isten előtt. Mint az a 300, aki arra gondolt, hogy minél hamarabb végezzék isten munkáját. Nem feküdtek neki a víz ek kényelmen, ahogy szokták az emberek, hanem gyorsan, mint a kutyák ittak. Tehát akkor csak azok állhatnak a seregben tegy, akik egész szívvel odaadják magukat az örökkévaló istennek. Ezt kell tudnunk az isten segítségéről. Már pedig minél inkább az isten segítségére szükségünk van sok okból. Mert nehéz idők következnek. A Szentírás úgy jövendöl, minél közelebb jutunk az utolsó időkhez, annál nehezebb az Urat követni. Nem kell, hogy végyődjünk olyan időre, amikor minden könnyen megy és a szin folyik, nem kell, hogy megirigyljék azokat, akik könnyebb időkben éltek. Ezt jól jegyezzük meg és adjunk hála istennek, hogy olyan időkben éltek bennünk. Itt a földön, amelyben nehéz az isten mellett állni. Nem kell, hogy megirigyljék azokat, akiknek könnyebb idő jutott, mint amilyenben mi most vagyunk, mert az isten sokkal fontosabb, csodálatosabb segítségben fog részesíteni bennünket, mint azokat, akik könnyebb időkben éltek. Annál dicsőbb az istennek a szabadsága majd. Az mind arra indít bennünket, hogy egész szívvel adjuk oda magunkat az istennek. Nem félésből kereszténynek kell lenni, akik egy kicsit onszó módra aljazznak az órákra, imádkozgatnak, Bibliát olvasgatnak, hogy meg ne artsan. Egy kicsit gondoskodnak az ügyeikről is. Icsit esznek, isznak, összedőlnek, hogyha eljön az utolsó óra, akkor is legyen nekik majd barátjuk és legyen hova menniük. Nem az ilyen keresztényekre van most szükség, hanem azokra, akik egész szívvel odaállnak az isten előtt, vagyok Urat küldi el engemet! A te követet vagyok. Ne hagyj engem eltávolodni tőled, ne tégy engemet félre, mint egy hasznaveletlen eszközt, fogj meg engem és használj fel. Álljunk oda az isten elé és azt kérjük: Urán, szentelj meg engemet, hogy alkalmas eszköz legyek a te kezében. Urán, tedd másé az én szívemet, az én gonosz, onszó szívemet. Szereld ki egy másik szívre, amely olyan, mint a mi Urunknak

a szive volt, amig a földön jart. Aki az O szivet nekik adta, egy körjuk az istent és akkor, ha csapadik az a 300, aki így odaadja magat az orlék-
való istennek, akkor az isten megtesszi majd azt a csodát, amit megtett
Gedeon idejében és látni fogjuk, hogy az isten keze nem rövidült meg.

8. fejezet.

1948 Jan. 3.

Hogy milyen fontosnak tartja a történetírás Gedeon győzelmét, azt az mu-
tatja, hogy a Bírák könyvének teljes négy fejezete foglalkozik Gedeonnal
és utódnak a történetével. Vagyis avval a nagy isteni szabadításnak
amelyben Izrael megszabadult és a nagy isteni szabadításnak Izrael megsz-
adításával. Istent azért szabadított meg és ténz csodát az é-
szaki király, ha ezt nem engedjük meg, hiabavaló volt és elfoglalta
ha királyt nem koronázzuk, elvesztjük ismét. Isten azok, akik csak az
isteni szabadításnak orvándéznak, akik csak tudomásul veszik, akik csak az
letett a zsidók királyja és nem mennek oda eléje, azok számára hiabavaló
az isteni szabadítás még akkor is, ha ideig-óráig annak a fényben mű-
ködött meg. Istennak ezt a szabadítást, hogy 300 emberrel leverte a
100 ezer főből álló sereget, olyan csodálatosnak, hogy alpusztult szinte
az utolsó főig. Ez a fejezet arról szól, hogy a zsidók hogy fogták fel ezt
a történetet.

Az első következtetés, amit levontak ebből a csodálatos szabadításból, ab-
ban tünik élénk, ahogy az efraimiták viselkedtek Gedeonnal szemben. Visz-
mikor Isten ezt rábizta, Miközor csak az északi törzsekben volt akkor,
a testvértörzset, józsa második fiát nem hívta meg csatára, hoha Efraim
és Gedeon szándékosan nem hívta meg Efraimot, hogy segítsen; azért ott volt
Efraim egész bizonyos, hogy a vezetőst kezébe, akarta volna venni, ez pedig
biztos kudarcot jelentett volna. A megbízást Gedeon kapta, a legkisebb
nemzettség legkisebb fia. Most utólag, amikor már a győzelem ki volt víva,
Gedeon követeket küldött Efraimhoz és elhívta őket a menekülő midianiták
üldözésére. Efraim ki is vonul és elfogják a midianiták két fejelemét,
Orébet és Zéebet. Azután azonban szembeállnak Gedeonnal, kemény, cinyakodó
szavakkal kéri tőle szíven, hogy miért nem hívta meg az igazi csatára is
őket. Ha akkor látjuk, hogy Gedeon milyen onszatlanul, alázatosan és okosan
bánni el a veszedelmes vétélytársakkal. Mert azt mondja: mit akartok, hiszen
Efraim megerlése nem többet ér-e, mint Miközor egész szíretje? Mi a
mezerlés? Mikor a szíretelők elvégezik munkájukat, nem volt szabad végig
menni, hogy az ott maradt firtokot összeszedjék, azt a szegénynek szedték
fel. Ez volt a mezerlés. Efraim tehát csak az üldözésre jött el. Ebben
ilyen reánk teljesítményt mutatnak, hogy Gedeon meg kellett, hogy dicse-
gje őket. Bizonyos, hogy nem hiába jöcsörte őket. Gedeonnak az alázatossága,
hogy nem igyekezett saját maga hőstétét Efraim főle emelni, minhez jo-
gga lett volna, mentette meg a helyzetet, mert okos tette lezserelte a vi-
tázó efraimitákat és azok hazamentek. Efraim fegyverrel vett volna mag-
nak előtételt a bizkeségén esett sérelmeért. Itt látjuk Gedeonnak az
okosságát és bölcsességét, itt látjuk azt, hogy okosság és bölcsesség nem
ugyanaz. Bölcsesség az, amellyel az ember a dolgokat egyetemes tekintettel
át tudja fogni és mindennek a helyét ki tudja jelölni, meg tudja mondani,
mi a legnagyobb, legfontosabb és azután aszerint rendezi be az életét és
a szívébe nem hitet be a javuló uralkodókat, hanem a legfőbbet helyezi oda.
Okosság pedig az, amellyel rávesszük, nem a dolgok fontosságát nézve, az
eszközöknek a megítélésével ki tudja az ember keresni a legjobb utat,
módot arra, hogy egy nehéz helyzetből kiszabaduljon. Okos lehet az, aki nem
bölcs. Viszont bölcs lehet olyan ember, aki nem tulajdonosan okos. Vannak em-
berok, akik nagyon ügyesek és át tudnak bujni az élet nehézségein. Ezek
az okosok. A kettő nem mindig párosul egymással. Mert vannak kevésbé okos,
de bölcs emberek és vannak nem bölcs, de okosok, akik nem tudják kiválasz-
tani, hogy mi az életben a legfontosabb. Az a legjobb, ha az emberben ez a

két isteni ajándék megvan, mint Gedeonban. Letjük azonban, hogy a bölcseségen is valahol csorba esett és akkor egy vesztésre elhívott ez-
intézte el Efráimot. Efráim nem vette tekintetbe azt, hogy itt az Isten
300 emberrel megverte őket. Efráim nem volt bölcs, amikor nem látta, hogy
Gedeon csak egy eszök volt. Ezzel szemben állt Gedeonnak a bölcseség-
ge, amikor észrevette, hogy itt nem az a fontos, hogy az ő tekintélye
megóvassák és azon seregen ne esnek, hanem az, hogy Izrael békésleg
híba ne legyen és az Isten dicsősége nagy legyen. Ehat a kis bánasság
béli Gedeon bölcsőbb volt, mint az előző Efráim. Aztal, hogy tudjuk
hogy ki a dolgok legfőbb intézője, megtaláljuk a legmélyebb okot ebben
egy a gyűlölet. Sakkót és Eónal esete. Sakkót azokról a sátorokról
kapta nevért, amelyeket a hazatérő Jakób használt a sátorokról
elhelyezze. Eónal pedig az a hely volt, - azt jelenti, - a temek a háma,
ahol Jakób szentül azembe találkozott Istennel és ahol azt a hely
leki harcot vívta meg, ahol Jakóbból/-ravasz/, Izrael lett, vagyis Istennel
vel vánkód. Mind a két hely tehát régi emlékektől volt tiszta, de az
utódok méltatlanok voltak a hagyományokhoz. Nagy hagyományok, silény utód-
dok. Amikor a két elmenekült midianiták király után ment Gedeon, Zéba és
Salmunah után, ahogy 300 emberrel, akik a harc és a gyors menet követ-
keztében kifáradtak, éhesek voltak, Sakkót lekosainak és előjárásáért,
tudjuk, hogy az előjárak a város kapuibán tartózkodtak, megkérte Gedeon
arra, hogy adjanak kenyert a harci hőpnek. Ezeket is elfogta valami meg-
fontalatlanág, mert a nagy élelmiszertudásokat nem hozták magukkal, ame-
lyet pedig Gedeon biztosított a szamukra, mert az elment magukkal, ame-
lyel otthagyták az elemózsiát, dehat a megfontolatlan nagy gyorsaság ezt
az elővigyázatosságot intézkedést elfelejtette velük. Nos tehát Gedeon
tagadtak ezt, félve a midianitáktól, amellett gyűlösen intézték el Gedeon-
ra ezzel a kérdéssel előárultak azt, hogy Izrael szabadságának az ugye-
iránt bennük a legkisebb lelkesedés sincs. Sajnos Magyarországon az el-
múlt ezer esztendő történetében sok olyan időpontot találunk, amikor
a magyarok saját ügyük iránt közönyösek lettek. És egy IV. Bélaéknak, vagy
hasonló magyaroknak azt kellett látniok, hogy akiknek életéért dolgoz-
tak, azok a nyomorúságban és bajban egyedül hagyják őket. Ezt meg kellett
tapasztalni Gedeonnak is. Sakkót férfilainak ez az alja személtága és a
gúnya arra mutatott, hogy a szívükben Izrael sorsa iránt nem volt a leg-
kisebb részvét sem és csak azt nézték, hogy a pillanatnyi hasznót mi
jelenti a szamukra. Ámcs aljasság, mint az, ha mindig csak a pillanatnyi
hasznót nézzük és ezért odaadnánk mindent és ezek közé az emberek közé
tartozott Sakkót és Eónal lakossága is. Azzal a hozzáállással, hogy ők
voltak felel és az izsánd, küzdő harcsookat gúnyjal utasították vissza.
Amikor csak eleséget kértek tőlük azok, akik a hazajukért az életüket
készek voltak odaadni. És az aljasság a legnagyobb aljasságok közé tar-
tosik. Gedeonnak a bölcsességét mutatja az, hogy nem állt meg, hogy a vé-
rost megbüntesse, ment tovább és azt mondta, hogy majd ha a kezze között
lesz a két midianita király, a pusztának a hákítól és csalánjával
csépelni meg tessük. És ment tovább. Eónal a városba következett, a Jor-
dánnak a partján. Hozzjuk meg is ugyanezzel a kérdéssel fordult és ott is
azt találta. Meglepően hasonlóan ezek az emberek abban, hogy az ilyen
kérdéseket egyforma közönylétnek el, nekiknek csak egy veszténi-
velőjük van, az, hogy ma lesz-e még enni-, és inni valóm. És ezek a szem-
belik is azt kapták Gedeontól: "Merontom ezt a tornyot, amiben birtok".
Mert a városnak a közepén mindig volt egy nagy torny, amiben birtok és
mindig abba menekíttek, ha a külső várat elfoglalták. És ilyen ott is
volt. Merontom, majd ha visszatarok. És ment tovább. Aktil a Jordanon és
tovább üldözte a menekült midianitákat, tul Gédának a hátán, egészen egy
olyan területre, amely már kívül esett a háterektől lakott területen.
Ehat egészen közel a midianiták lakhelyéhez kelet felé. És akkor már
azt látták, hogy elvesztették a nyomonukat, mert a 300 emberből álló sereg

nem lehetett feltűnő, letelepedtek, hogy kipihenjék magukat és ebben a biztonságban csoportok is alakultak Gedeon, még egyszer ugyanígy a csodát elismerték. Visszafelé végrehajtották az ítéletet és magukkal vitték őket a tábla és onnan az ideig, akik az egész harci idején csak a magukat Gedeon rászórták, de mint Isten azokkal nem néztek. És nem bizonyították, hogy az arkaikról és a kőszögökről megérkezett emberrel szemben el lehet nyugvópontot és a hajlást. És ellenőrzés úgy ki volt írva, hogy az ottan maradt eldöntötték többé nem is gondolhattak arra, hogy a korábbi rálátásukat folytassák. Erről az oldalról ízezel mentes el. És ebből megtanultuk azt, hogy Isten, amikor az O dicsőségét meg akarja mutatni az óvóknak, mindig kicsiny emberi eszközöket választ magának. Ehat akkor, amikor az Isten felé fordulunk az imádságunkban, tesszük, hogy honnan várhatjuk a segítséget, hanem egyszerűen Istennek a hatalmat kell nézünk, aki akkor, amikor senki nem várja és nem gondolja, teremt el a segítséget és amikor az emberiségnek hogy része közönyös is és nem segítenek, akkor nem jelenti az azt, hogy a reményünk elvezetnek, mert akkor is a legkisebb törzsen Istennek a legnagyobb fia előléthat, hogy az Isteni eszközöknek az eszköze legyen. Ehat nemiféle körülmények közt sincs okunk arra, hogy emelkedjünk, féljünk akkor, amikor a minélható Isten mellettünk áll. Ehat a szabadság teljes volt. És most, amikor a zaidők látták ezt a teljes szabadságot, Isteni szabadságot, az egyebet gondolhattak emberileg, mint azt, hogy a szabadság hosszú volt kövte Gedeonnak a személyiség. És látjuk, hogy az Isteni szabadságot nem látták meg a zaidők. Nem Istenre tekintettek, hanem Gedeonra. Azt mondták: így te a királyunk. És nem léztek a ti királyotok és az én fiam sem léz a ti királyotok. Sok erőt az ő fiamtól nem várhatt, mert amikor Zebéd és Salmunet megérintette, a fia bizony elég félénknek viselkedett és atyjának a biztatására nem merte a fogoly fejedelmeket levágni, ugyanígy magának Gedeonnak kellett a fejedelmeket levágni. Gedeon saját magát is jól ismerte, nem azt a fejébe a vére és nem hitte el magáról, hogy mindig győzni fog és tudta, hogy magában gyenge. Ehat mondta, hogy "nem léztek a királyotok." És omlatásáigátal Isten mellett, hogy elhárította magáról az uralkodást, hogy Istenre mutatott, és mutatja Gedeonnak neoznak a tolesenséget, hanem hűségét is Isten iránt. Gedeon alázatosságát is, aki akkor, amikor az Isten megsegíti, nem bízik ki el, hanem alázatossan a maga tehetetlenségét meglatja. És visszavonult, mint magam ember újra a városába, Ofraza. De Gedeon mégis kért egy dolgot az összegyűlt zaidőktől, akik úgy látszik az északi törzseknek valamilyen gyűlésére jöttek össze: mégis kért valamit tőlük, -hogy az északi törzsek lehettek, azt csak feltételezzük-, azt mondta nekik, hogy azokat a fülkőfogókat, amelyeket elvették az ellenségtől, mint zsákmányt, adják neki. Earmészetesen azok az északereken kívül még más északereket is zsákmányoltak, mert a nomád harcosok, akik cigányfélék voltak, rengeteg ékszert hordtak a fülükben, orrukban, a tővéjükön, mindenféle színt, vagy arany fülhordalaku lapocskákat. Elhordozni lap, melyet belekapcsolták a fülükbe. Egyhogy ezekből az elvett északerekből Gedeon csak a fülbevalókat kérte. Ezt szívesen oda is adtak. Így, arany szíktut szíktut, fél mázsa arany gyűlt össze. Erdekes annyit meg egyeztünk, hogy a holdnak a tisztelése mar a mohoséjánok őseinél megvolt, ékszereiket így készítették el. Erők, mohoséján népek a holdat tisztelték, holdimádók voltak. És tehát a holdnak a képeit ott hordták a fülükben. Vesszőhordók ezeket a fülbevalókat, ezeket a holdcsikákat és ezeket Gedeon arnyaváló mestereknek, művészeknek advan oda, egy előtét készítették és felállította Ofraza. Hogy Gedeonnak ezt a tétét megérték, röviden meg kell mondanom, hogy mi is az az elő. Egy hosszúka ruhadarab, amelyet a ruhára vettek fel, amely elől is, hátul is takarta, a papot. Ez az előszéri

ruba a katolikus papokon ma is látható. - Sen volt a hógn, mondjuk, hogy
 riddkál, tiszoly, amely a vallra volt felelősítve és amelyben az Aurin és
 tannin volt. Szszotartoztak egymással és akkor volt ebben a felzárkó-
 zásban a pap, amikor istennek az utasítását, kijelentését elfogadhat-
 tákat Gedeon előfő készítésre gondolt, akkor arra gondolt, hogy ime, isten-
 nek, a magát kijelenté- istennek a jelenlétét odakélti úfírta, ahol 6 link.
 - ehat Gedeon biztosítani akarta azt, hogy isten magát az 6 vároiban, úf-
 raban jelentse ki. Istent maga adta neki utasítással, hogy a vároiban, úf-
 rabonként oltár építsen Jehovának. Nyilván azt kérte isten, hogy régi oltárokat
 tisztítsák út. Így gondolta Gedeon, ha pedig oltár volt, isten, hogy úf-raban
 Gedeon úgy gondolta, hogy ha nem is király, de pap lehet. Úgyhogy az előfő-
 t a saját papjának készítette. - Erre ez az előfő nem volt alkalmas arra,
 hogy hordják, mint papok, de a jelenléte, hogy Izrael látta ezt a csodá-
 tos művet, gyávról ruhát, amely még ha felállították, akkor is megállt,
 akkor az által az előfőket Izraelrel összekötötték, úf-rához csatlóljak, nem
 királyhoz, de egy helyhez, ahol magát isten kijelenté- istentel-
 zonyitákuul hozták fel isten ellen, hogy ime nem volt központi istentisz-
 telef, mert akkor úf-raban nem létezhettek volna. Hol volt akkor a frigy-
 ladaf? Sílóban. Nem messze oda. De ez a történet nem azt bizonyítja, hogy
 - ezáltal nem volt központi istentisztelef, mert amikor Gedeon azt az e-
 főfőket istentette és úf-raban felállította, azt mondja az isteni törté-
 netírás, ott paráználkodott: egész Izrael. Lehat ha ezt a történetírás pa-
 riznakodásnak minősíti, azt csak úgy teheté, hogy volt egy központi
 istentiszadás, volt egy frigyládá, egy igazi, istentől rendelt előfővel és ez
 az imádat megvolt, de ennek ellenére létesített Gedeon egy másik isteni-
 másdást. Hogy pedig Gedeon erre a gondolatra eljutott, annak nemcsak az
 volt az oka, hogy úf-raban az isten maga rendelt egy oltárt és azt Gedeon-
 ra bízta, hanem az is lehetett az oka, hogy a központi szent sátorban törté-
 néző istentiszadást behányagolták. Ettől az időből nem ismerjük a főpap
 személyét. Később már tudjuk, hogy Eli a főpap és Aronnak a negyedik fiá-
 tól, ítamártól származott. Eli lázadásával jutott a főpapi állásba, amelyet
 később isten rando is hoz és Eli utódai kipszultának és isten új főpa-
 pot támaszt, Eleazar utódait. Ha tehát Eli egy bizonyos lázadást követett
 el az isteni rend ellen, mégis hatalmába kaparintotta a főpapaságot, ez azt
 jelenti, hogy már ebben az időben gyenge főpap állhatott a főpapi székhelyen,
 akivel könnyen el lehetett bántani. - ehat az utódok rá nem természetge is
 okot adhatott arra, hogy elterelődött a figyelmük a frigyládáról. - s úf-
 raban paráználkodott Izrael egész nemzetisége. Jól meg kell értszünk ezt a
 dolgot. Ez paráználkodás volt, de nem báványimáadás. Mert hiszen az igaz
 istent imádták. - s Gedeon nemcsak második helyen állott, - az Uré és Gedeon-
 né... - hanem amikor a szabeditást isten végrehajtotta, Gedeon hátsóan meg-
 néztemnek, tehát az előfő-istent, az igaz istent imádták, szolgált. Bölcsen,
 odaadással, úgyhogy saját személyét háttérbe szorította. - s mind igaz és
 mégis egy ponton Gedeon valamit biztosított magának a királyi uralomból;
 a jövedelmét nem, mert az arany sílőnfiggőket nem a maga céljára kérte;
 abban volt ónzó, gondolt magára, hogy az istent magának akarta megszerezni.
 - s azt gondolta, hogy istennek a kijelentését hozzákötheti a saját ruhá-
 jához, egy városhoz, egy papi családoz, a saját személyéhez, egy bizonyos
 páróchiához. - s a gondolat igen sok esetben merült fel a keresztényen egy-
 harban is. - s mindig úgy tekintődött az örökkévaló istentől, mint pará-
 zánkodás. Mert isten nem küti hozzá a maga imáadását semmelyhez, mert a szab-
 ad és úgy rendelkezik, ahogy akar az a imáadás felől. Lehat csak a teljes
 szabadságban, ahol istennek a Szelleme egészen szabadon működik, minden
 emberi hozzátételtől menten, lehet az istent imádni. - s itt téved Gedeon
 és ennek a tévedésnek belátálatlan következményei voltak. Lehat akkor,
 amikor a meggyenült sílőli istentiszadás helyébe odatette az ófrai isteni-
 másdást, az előfőfőket tekintett istenről, hogy na az a rendelésé nézze,
 és evel azt érte el, hogy amikor 40 év múlva meghalt, akkor a nép elfor-
 dult istentől is, mert az 6 istentiszadás Gedeon személyével volt összekö-
 tve és akkor visszafordultak a megtámadott - ad istenhez. Síkha istendhez
 és azt imádták újra és Izrael befejtött a régi báványimáadásba és vissza-
 jutott a régi romlás útjára, amelyen járt azelőtt és ez bizony csodá-

megít rajta. Ugy látszik, a fiai ugyanazon az állásponton voltak, mint atyjuk. A fiai nem akartak királyok lenni. Nem így gondolkodott azonban a szolgádnak a fia, Abimélek, akinek már a neve is azt mutatja, - az apas ki-különböz nem adta volna neki az apja állítólagos királyságára vonatkozó jogát. Jellemez azonban a rabszolgalónak ez a nagyvívó, hogy a király-kes, hogy nem a törvényes gyermekek voltak hiuk, hanem a törvénytelen gyermekek, akikről azt sem tudjuk, hogy hova valók. Deon tehát a nagyvívó, az volt és az a nagyvívó, amikor meghalt az apa felcserélt és megkezdte a maga munkáját, tehát az asszonnyal mi volt, nem tudjuk, az anya azonban átültette a maga hiúságát a fiára és a fia nagytörő és megkezdte a maga politikai tevékenységét. Azzal a kézfással fordult ember uralkodók rajta, vagy csak egy? Akkor, amikor Deon meghalt, hogy 70 évekkel azonnal megkezdte az orientálódását. Anyjának a testvéreinek fordult atb... Amellett ne felejtsetek el, hogy én a ti husoktól és csontoktól vagyok. Nem volt annak, hogy Jerubbaal 70 törvényes fia királyságra tör volna. Tehát nem kellett választani a 70 és az egy között, mert egy ember tört a királyságra, a 70 pedig odahaza élt magánéletet. Földművesek voltak, mint az apjuk. Abimélek szomat vetett, hogyha ő az örökösödési jogon király akar lenni, feldobta a testvéreiben is a végig és mivel azok törvényes utódok, jobban jöhetnek tekintette, mint ő, aki Isten útján volt. Sikerem férfiai között azután Abimélek nagybátyjai elterjesztették ezt a szállóigét: mi jobb a mi husunk és csontunk, az rajta, vagy pedig csak egy? Amellett Abimélek ráköszötte vele az egész város. - és a jellező terjesztésben igen nagy szerep volt az a körülmény, amit az elhunyt órnai táborozó is lejegyezett, - a fraja vezérszerepre tört Izsrahelben, úgyhogy a miatt az elhunyt órnai táborozó megfogadta a nagy felszabadító hadjárat közepén és szeméremkörtéle: minket miért nem hívta meg a csatába? és az elhunyt órnai táborozó, hogy milyen okosan intézte el Deon, amikor azt mondta, hogy mennival több dolgot az ég és a bűszkeség. Amellett még egy körülményt kell tekintetbe venni. I. azt, hogy Sikerem városában ebben az időben a Baal kultusz-ismét lábrakapott. - és annak egy sajátos alakja fejlődött ki, amiben az imádtott istent úgy nevezték, hogy szövetség Baalja. Baal azt jelenti: ur, azt jelenti, mint Adonaj, de azt a szót, hogy Baal soha ehovára nem alkalmazzák a sziddók. Csak a pogány tálványokat illeti. Fraja egy sajátos közbenső utat talált ki, hogy el ne kerüljenek egészen Jehovától, de a Baal kultusznek minden vonzó és rájuk néző izletes sajátosságát kihasználják. - Jehova latentizistát szent istentiszteletet volt, ahol a bűnszerek a bűnért áldozatot kellett venni az istennek és ahol rejtett, gonosz szándékkal Jehova színe előtt nem jelenhetett meg a vétköző, ellenben a Baal istenek, akik csak a képzelet szülteit voltak, nemcsak elnézték a bűnt, mert kifalalt, képzelet-istenek mellett nyugodtan vétközött az ember, hanem még partolták is a bűnt. - Ussze volt köve egy sajátos, aljas és mindenkit magával rántó paráználkodással. A templom volt a paráználkodásnak a színhelye, ahova minden nőnek, aki férjhez ment, a házasság előtt fel kellett menni és a szűzasságot felajánlani Istennek. - és ezután a kanyalmen élet után vagyókat Sikerem lakosai. De, hogy ez ne legyen nagyon bűnt, kinevezték a szövetség Baal-jának. A frigyadót úgy nevezték, hogy szövetség láda, a sátort, hogy szövetség sátora. - régi emlékek maradtak meg ebben a névben, hogy a szövetség Baalja, a régi Baal, de modernül tisztelik, nem olyan, az, modernebb, mint a régiek. A felvilágosodás együtt jár azszal, hogy az ember az nagyon finomkodják a bűnnel szemben, hanem mind teljesebben, aljasabban meríti ki az élvezetek tilját, annal modernebbnek, azszal szababobbnak tűnik fel. Így egyesítették a régi egyházi kultuszt a

megvolt. A ilyen kar volt Izrael számára, hogy annak a Jéthanának el kellett menniük és soráról nem is tudunk többet. Valószínűleg előre jött folytatott nyugodt, szép hangon, mert az a példázat a következőképpen szót lemondotta nyugodt kell. Az a következő, hanem nyugodtan, éppen a lelkedre beszélt és úgy mondta el mondanivalóját, hogy nem felejtették el soha. Elmentek felatunk. Az olajfa nem valójára, hanem ment el. Akkor elmentek a fűzfához, és nem ment el az olajfa a harmadik hasznos fához és az emberek tudvalnok azt, hogy Izraelben a szőlő is olyan vastagra nőtt, mint a koron, -gy akkor annak is azt mondták légy a mi királyunk. Am ment el. Akkor a csatáért fák elmentek nem a galagonyabokorhoz, hanem a tolvajok és a tolvánok az én atyám házával, aki életét tette kockára értékét, amikor Atimélek megolette az én atyámnak fiait, öröklőket Atiméleknek, de ha igazságtalankul cselekedtetek, jöjjen ki tőz Atimélekől és szélesen meg ütést. Az akkor elmondta, elfordult és elment. Hogy utat kellett volna megtanulni, hogy utolérjék. Elment és megér városában telepedett le, Gedronban, - azt jelenti, hogy kut város és olyan városok kaptak ezt a nevet, ahol forras vendült, az beteljesedett, ahogy azt Isten fogjuk, most azonban legyen számunkra példázat. Elmondanok.

Az a példázat csakugyan tökéletes a maga nemében. Mert amikor a haron legmagasabb és legzsebb írt falsorolja, -olaj, fűge, szőlő, mely utóbbi, mint mondanok, szintén fának számított, -akkor evel arra célzott, hogy milyen hasznos volt Izraelnek Gedronból, aki csakugyan az életét tette kockára, amikor a vendéglátás és kegyetlen aidaifákat megtanúsította bűnös és megszedettük, de nemcsak megszedettük a népet, hanem üldözték is őket és lehetetlenre tette, hogy meggyász ar visszértérjenek. Ilyen szolgálatot Izraelnek nem tett senki más, csak Jédon és annak a derék apának derek fiait lehetnek, hiszen a legkisebb fia ilyen csodálatos tehetségűről tett tanúságot, akkor többi fia is örökölték ezt a tehetséget. De Sikkem forrásoknak nem kellett sem az olajja, sem a fűfője, sem a szőlő. Hason elmentek és királyt választottak maguknak, de más királyt, a hitvány, szurútskák, amelyen gyűlölet nem temett, egy aljas embert, mint amilyen Atimélek volt. Mutatta az azt a hangulatot, azt a lelkiállapotot, azt az erkölcsi visszafeléjűdést, amely akkor ezekben a városokban volt, Sikkemben és más hasonló városokban, amikor a Bn, az aljaság úgy megrontotta a hangulatot, hogy akamilyen jött-ment ember a kezdőbe keríthette a várost és az ország felett uralkodhatott és király lehetett a tuská. Az ebből a királyból csakugyan nem volt haszna Izraelnek, Sikkem lakosainak. Ilyen az, amikor Izrael törzseben halgat a nemek, elbújt a jó és a hitvány és aljas a felszínre maradt, ilyen volt az, amikor Gedronnak a 70 fiait lediték és a hitvány embert, Atimélekot, azt a hű, hatalmas tőrököt, jellemtelenséget, aljas embert királlyá tették meg. Még csak annyit akarok megjegyezni, hogy bizonyos bibliáritikusok gúnyolódtak e felett és azt mondták, hogy a bor látnak és embert vidámit, vagy az olaj gyönyörűsége van az atyáknak és embereknek. Gyanzanak a bibliáritikusok azonban azt állították, hogy Mózes törvénye ebben az időben még nem volt meg. Mégse találunk ki a papok Jeruzsálemben. Ezek a kifejezések, amelyek ebben a példázatban megjelentek, bizonyítják, hogy az megvolt. El., hogy az olaj gyönyörűsége van az atyáknak és embereknek stb. Ezek a Mózes törvényében lehet megérteni... i. Mózes törvényében benne van, hogy Istennek aldigatul vitték az olajot és akkor Izrael eljött és a szent vátóban elvégte az olajjalozott, gyönyörűsége volt az atyáknak és a bor sem úgy okozott örömet az atyáknak, mint hogyna az Isten együtt itta volna az emberekkel, hanem úgy szerzett atyáknak örömet, hogy az Ő atyáiban összegyűltek azok, akik tisztelték Őt, szeretetvándorságra gyűltek össze az Őr elött, lakoztak, ették az áldozati húst jó lélekkel és ebben volt öröme az atyáknak. - azt csak a vallásos élettel való áthittóság adhatta